

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ערכתי נר למשיחי

להודות ולהלל לשמך הגדול

הארץ י"ג מדות בימי החנוכה

יו"ל ע"י

מכון שפה ברורה

שע"י חסידי קאסוב

חנוכה תשפ"ג לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי
שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה,
וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא
לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו
וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

או להתקשר ע"ד אימייל ל **toraskosov@gmail.com**

וזכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

צדקת רבי מאיר בעל הנס - כולל קאסוב

געדענקט די הייליגע סגולה פאר
ליכט בענטשען און ביי אלע אייערע
שמחות כמנהג אבותינו ודבותינו

**לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
יכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"**

במס' 917-686-5892-2004 או במס' 917-686-5892-2004 או במס' 917-686-5892-2004

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל **toraskosov@gmail.com**

להשיג הגליון בירושלים יש לפנות למס' 0533176847

נערך ונסדר ע"י:

היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם

פטרוֹן הגליוֹן

נתנדב ע"י

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר, מוכתר בכל מעלה ותואר, מפורסם לשם ולתהלה בפי ישרים, רודף צדקה וחסד בכל עת ועונה, פאר המעלות ונועם המדות, אשר אזנו כרויה לשוועת אביונים ודלתו פתוחה לכל אדם, המפורסם לשם ולתהילה ברוב פעליו לתורה ולתעודה

מסור בלו"נ לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
ולהפצת דברי תורתו באופן נפלא

כש"ת מו"ה **שלמה זלמן קליין** הי"ו

ראה"ק דקהילתנו הק'

וזו' החשובה תחי'

לעילוי נשמת הוריהם

אביו הרה"ח ר' **מתתיהו** ב"ר **שלמה זלמן** ז"ל
נלב"ע י"א אייר תשס"ב

וזו' מרת **לאה** בת הרה"ח ר' **שמחה הלוי** ע"ה
נלב"ע כ"א מנחם אב תשנ"ב

אביה הרה"ח ר' **אליעזר** ב"ר **צבי דוב** ז"ל,
נלב"ע ד' סיון תשמ"ח

וזו' **אלטע טעמא** ע"ה בת ר' **יצחק** ז"ל
נלב"ע כ"ט אלול תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

היטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם

פרנס המאמרים

נתנדב ע"י

ידידינו הרבני החסיד המפואר ירא ושלם, יקר שביקרים
איש האשכולות עושה גדולות, איש צדקה ובעל חסד, פאר המעלות
ונועם המדות

מסור בכל מאודו והונו להוצאת דברי תורתו
של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כש"ת מו"ה **מרדכי איינהארן** הי"ו

אשר נטל חלק בראש בהדפסת הגליון הלז

לעילו נשמתו הטהורה של

הרב החסיד היקר והמפואר

רבי **דוד יעקב** בן ר' **אברהם ברוך הלוי**

נלב"ע כ"ז כסלו תשע"ג

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שזכות הלימוד בגליון הלז יעמוד
לו להתברך בכל מילי דמיטב מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא,
ויזכה לרוות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח שיחי' מתוך שמחה שלות
הנפש והרחבת הדעת, ושיזכה לראות ברכה בכל מעשי ידיו, ואך
ברכה והצלחה יהיה מנת חלקו כל הימים

ערכת נר למשיח

עבודת הדלקת נר הנוכה בפנימיות והכנה לביאת המשיח

באופן כתיבתם ונקודותיהם, ובכל רגע ורגע מתחדשת הנהגה חדשה לפי הצירוף המיוחד הנוהג באותה עת, ובנפש החיים (שער א' פרק ב') הרחיב הביאור וכתב "והוא יתברך שמו מקדשם בכל רגע כרצונו כאשר אומרים 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית' וכו', וזהו שנקרא יתברך שמו האלוקים בעל הכוחות כולם שכל כח פרטי הנמצא בכל העולמות הכל הוא יתברך שמו הבעל כח שלהם שמשפיע בהם הכח וגבורה בכל רגע ותלויים בידו תמיד לשנותם ולסדרו כרצונו יתברך".

**'מבשרי אחזה' מגוף האדם ניכר
שיש חיות חדשה בכל רגע**

**ובזאת מבואר דבר פלא והפלא
שמספר הנשימות שהאדם**

הנה ענין חנוכה הוא "מוסיף והולך" והיינו שבכל שנה ושנה מוסיפים לשאול ולדרוש בענינו של יום ומעמיקים חקור בסודו וביסודו של חג, ונתבאר כבר כמה וכמה מהלכים בזה ונעמוד עתה על דבר חדש.

**בכל שעה יש ס' דקות ותת"פ
חלקים ושורשו בהנהגת העולם**

נקדים דבר פלא בסוד הנהגת העולם אשר שורשו בחכמי הקבלה הקדמונים^א הנה כל שעה מחולקת לששים דקות וכל דקה ודקה לח"י חלקים שהם תת"פ חלקים לשעה (רמב"ם הל' קידוש החודש ו, ב) והן הן החלקים אשר מונים למולד החודש, וזהו נקרא 'רגע' שהוא לערך שלוש ומחצה 'סקונדעס'^ב ושורש הענין נשגב הוא כי שם הוי"ה ברוך הוא בד' אותיותיו יש בו תת"פ צירופים

א. ספר רזיאל המלאך ועי' פרדס רימונים שער כא פרק ב' שער הכוונות דרושי ר"ה ו', ספר התכונה למהרח"ו בהקדמה ופרק ג', כתבי הרמ"ע מפאנו יונת אלם כ"ז ותיקוני תשובה כו, של"ה הק' שער האותיות ה', וכהנה רבות בכל חכמי הסוד.

ב. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו מאמר תיקוני תשובה פרק כו שמבאר מהו 'רגע קטון' (שעיהו נד, ז) ומהו רגע גדול.

מילי דמלכא

מזמנם לבטלה אפילו רגע אחד ממש, והיאך זכו לדרגה נשגבה זו, רק על ידי שידעו והשיגו באמת ובתמים אשר כל חלק בפני עצמו הוא זמן מיוחד אשר מאיר בו צירוף הוי"ה המיוחד לו עם עבודה מיוחדת, על כן חשו ולא התמהמהו לנצל ולמלא כל רגע בעבודת הבורא, כי הזמן קצר וברגע כמימרא כבר עבר זמנו ובא חלק חדש והוא כבר עת חדשה עם ענין ותפקיד אחר, עד כדי שלא הסיחו דעתם לרגע אחד וקיימו (תהילים טז, ה) "שיויתי ה' לנגדי תמיד"^ג, ונתקיים בהם מקרא שכתוב (דברים יא, כא) "למען ירבו ימיכם" כאשר ביארו בספרי הקודש שיש 'אריכות שנים' והוא כפשוטו לזכות לחיים ארוכים על האדמה, אבל יש בחינת 'אריכות ימים' והוא היות היום מלא כולו מבואו ועד צאתו בתורה ויראה ובכל מלאכת עבודת הבורא אזי הימים עצמם המה ארוכים ומלאי טוב, ואם לאו אזי שנים

נושם הוא לפי ערך ח"י פעמים ב'מינוט' אחד וכן מעפעף בעיניו ח"י פעמים בכל 'מינוט', והוא כי בכל הנהגה חדשה מקבל האדם חיות חדש, ככתוב (נחמיה ט, ו) "ואתה מחיה את כולם" – לשון הווה ממש, שבכל רגע ורגע הוא יתברך מהווה ומחיה כל יצור נברא בחיות והויה חדשה (עיין ספ"ק תניא שער היחוד והאמונה פרק ב', ועיין עוד אמרי אמת פ' החודש תרפ"ד) ולכן ניכר זאת בעין האדם ובנשמת אפו בכל חלק מחדש.

עובדי ה' האמיתיים ראו כל רגע זמן בפני עצמו

דברים אלו היו נר לרגלם של חסידי קמאי דורשי ה' ועוזו אשר ביקשו פניו בכל לבב, וכאשר שמענו מאבותינו אשר סיפרו לנו אודותם שתמיד היו בהתחדשות, בכל עת עסקו בתורה ובעבודה ולא פינו

ג. וראה חידושי הרי"ם לערב יום כיפור, "אם לא עכשיו אימתי מתי יהיה העכשיו הנוכחי, העכשיו של הרגע שאנו מדברים הלא טרם היה מאז בריאת העולם ולא יהיה יותר, לפני היה עכשיו אחר, אחריו יהיה עכשיו אחר, וכל עכשיו והעבודה שלו כדאיתא בזוהר הקדוש (תיקו"ז סה.) "לבושין דלביש בצפרא לא לביש ברמשא", כל עכשיו ועבודת אחרת, וכך אמר דוד המלך עליו השלום (ק"ט, נט) 'חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך' וכו' כי עכשיו אחד לא יתקן עכשיו אחר כי כל עכשיו מצומצם באור אחר".

ועיין עוד מש"כ בקדושת לוי (ליקוטים ד"ה וקוי ה') "שמעתי מכבוד אדמו"ר מוריני הרב דב בער המגיד זצ"ל נ"ע על פסוק (ישעיהו מ, לא הפטרת לך) "וקוי השם יחליפו כח" היינו שמחליפים את כוחם, כאדם שמחליף דבר על דבר, כן קוי ה' מחליפים את כוחם בעבודתם, בביטול במציאות לבורא ברוך הוא, ועל ידי זה נמשך להם מהבורא ברוך הוא השגת אלוקות בתורה ובמצוות".

ערכתני נר למשיחי

ג

עמד וגנזו מהן שנאמר (איוב לח, טו) זימנע מרשעים אורם, ולמי גנזו לצדיקים לעתיד לבוא שנאמר (משלי יג, ט) 'אור צדיקים ישמח'. ופשטות הדברים מקופיא נראה אשר כהיום הזה אשר אנו עדיין בששת ימי הבנין דהאי עלמא אין בידינו מאומה מאותו אור הצפון והגנוז עד לעתיד לבוא אשר אז יזכו הצדיקים להנות לאורו, כאשר הגידו רז"ל (בראשית רבה יב, ו) 'ועוד אינן חוזרים לתיקונן עד שיבוא בן פרץ וכו' שנאמר (ישעיה ל, כו) 'והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה כאור שבעת הימים ביום חבוש ה' את שבר עמו'.

אמנם כד מעיינינן בזה אשכחן בזה פלאות, ראשית דבר איתא

בדגל מחנה אפרים (בראשית ד"ה וירא)¹ "ושמעתי מאדוני אבי זקני [הבעל שם טוב] נשמתו עדן זללה"ה היכן גנזו האור ההוא, ואמר שהשם יתברך גנזו בתורה, ולכן משתמשים צדיקים בכל דור ודור באור ההוא, היינו על ידי התורה שיש בה אותו האור שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו, כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות מה שכתב לדורי זקני המנוח רבי גרשון קוטיבור ז"ל לארץ הקדושה, איך שראה אותו בשבת בחוצה לארץ ומה זה עשה בחוצה לארץ, והשיב לו

ארוכות לימים ייחשבו. כאשר סיפר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע בשם אביו הקדוש שבעליית נשמתו בלילה ראה מחזה נורא שהביאו לעולם העליון אדם זקן ושבע ימים וקראוהו שם ילד ואחריו הביאו אברך רך בשנים ויקראו לפניו זקן ויתמה וישאל הן עולם האמת הוא כאן ומדוע תלוצצו לומר כזאת, ויענהו ויאמרו לו כי אותו אדם צעיר פעל בשנותיו המועטות גדולות ונצורות ויום לשנה ייחשב לו אמנם האי קשישא כאשר מנו רק הזמנים אשר פעל בהם לא מצאו לו שנים מרובות והרי הוא כילד. ואותם יראי השם ההולכים בדרכיו נתברכו ימיהם וזכו לבוא בימים מלאי עבודה בכל רגע ורגע שבהם.

אור שנברא ביום ראשון נגנו, האם נסתלק לגמרי או לא

בתיב (בראשית א, ד) "וירא אלוקים את האור כי טוב וגו'", ודרשו רז"ל (חגיגה יב. וכן בבראשית רבה יב, ו) "אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים

ד. וכן כרו במימרה זו נדיבי עם במחוקק במשענותם הלא הם רבותינו הקדושים רועי החסידות בכתר שם טוב פד, יושר דברי אמת ג, מאור עיניים שמות ד"ה ותפתח ותראהו את הילד וגו'. והרחיבו כל אחד לפי דרכו.

מילי דמלכא

ישראל אין חלק ונחלה באור זה, הלא דבר הוא.

בנרות של הנוכה מתגלה האור והוא אורו של משיח

עוד דבר חידוש איתא בכתבי הקודש

(אמרי פנחס לרה"ק מקאריץ, בני יששכר)

מאמרי חדשי כסלו וטבת, ובעוד ספה"ק) "שבכל חנוכה בשעת הדלקת הנרות נתגלה האור הגנוז והוא אורו של מלך המשיח". ומקורו טהור ברוקח (סימן רכה) שכתב "תיקנו ל"ו נרות כנגד האור הראשון ששימש לאדם הראשון ל"ו שעות כמו שאמרו רז"ל בפסיקתא (פרק מו)", ויש להבין ולהשכיל באמיתו של דבר, מה הוא ענין הגניזה והגילוי והאם רואים ומרגישים אנחנו את האור המתגלה בנרות הללו שאנו מדליקים.

הנרות הללו המה המשך למנורת בית המקדש

וננסה לעמוד על עומקו של דבר. אחד הטעמים שנקראו ימי

דודי זקני באגרת, שבאותה שבת עשה איזה גביר ברית מילה בחוץ לארץ, ושלח אחריו להיות מוהל אצלו. וכנהה וכנה אשר קצרה היריעה מהכיל אשר הסתכל ממש מסוף העולם ועד סופו, והכל היה על ידי אותו אור שנגנז בתורה"ה.

והאמת הוא שעוד בכריאת העולם

נרמז כי אורה זו תורה ונהורין בגווה מוטמנים כדאיתא (תיקוני זוהר פב.) "בראשית תמן תרי תמן אש ועלייהו אתמר (בראשית א, יד) 'ויאמר אלוקים יהי מאורות ברקיע השמים, מארת כתיב חסר ו' דא אורייתא דבכתב, מאי מארת דא אורייתא דבעל פה".

ויש כאן מקום עיון, הא מלבד צדיקים גמורים יש רבים וטובים העוסקים בדברי תורה ובאור הגנוז לא נגעו ולא פגעו, האם נאמר שאור הטמון בתורה הקדושה הוא לשרפי מעלה בלבד ולקהל עדת

ה. ומעוניין להביא מה שהעיד על עצמו הרה"ק מקאמרנא זי"ע (מגילת סתרים ה): "ואחר שהתגברתי על הפיתויים הנ"ל, פתאום באמצע היום בלימוד גמרא יבמות לשם אל עולם לקשט השכינה בכל כוחי, נפל עלי אור גדול ונתמלא כל הבית אורה בהשראת השכינה, וזה לי הפעם הראשון שטעמתי מעט מאורו יתברך באמת בלי טעות וערבוב, בתענוג נפלא ואור ערב מאד מאד, לא יכולהו הרעיון". ומטו משמיה שסיפר כן אף על הבעל שם טוב בעצמו שהפעם הראשונה שזכה להתגלות אור הגנוז היה בשעה שעסק בלימודו במסכת יבמות.

ומן המפורסמות על מרנא החוזה מלובלין זי"ע אשר פקיע שמיה שהיו עיניו צופיות לכל מקום, שהיה דרכו כשהוצרך לגילוי לעיין איזה זמן בספר קודש ואז בקע כשחר אור הגנוז ונראה לו ככל חפצו.

ערכת נר למשיח

ה

הוא מחיה ומקיים העולם מחדש ומלכותו בכל משלה.

אמנם כאשר חטא אדם הראשון

חשכו כל העולמות כאמרם

(תנחומא מצורע ט, ועיין שבת לב. רד"ה הרני

נוטל) "היא כיבתה נרו של עולם" ועל

אותה שעה נאמר (בראשית רבה יב, ו)

"ואומר אך חושך יושפני" (תהילים קלט,

יא), ועומק המכוון בזה אשר מאז

החטא אותו גילוי אלוקות נעדר

והחושך וההסתר יכסה ארץ.

במשכן חזר האור ונתרוממו נפשות

ישראל לאין ערוך

בחמלת ובאהבת השם יתברך אותנו

אמר לנו "עשו לי קיטון

אחד ואדור ביניכם" הלא הוא המשכן

אשר הוא המקום אשר בחר ה'

להשכין שכינתו שם להתוודע

ולהיגלות כי הוא מלך על כל הארץ

"לית אתר פנוי מיניה" ובו נתגלה

ונתברר תמיד כבוד שם מלכותו

והיאך שהוא מחיה את כל בכל רגע

ורגע, וכל הבא אל האוהל זכה לידע

ולחוש זאת ועל ידי זה נתהפך לבבו

ממש לטובה ונתקרב אל הבורא ברוך

הוא באהבה ביראה ובדביקות,

ונתעלה ונתרומם עד שנעשה כבריה

שמחה אלו בשם 'חנוכה' הוא משום

חנוכת המזבח שהייתה בימים אלו

וכדאיתא במדרש (פסיקתא רבתי בהעלותך

ו, א) דמלאכת המשכן נגמר בכ"ה

בכסלו, אלא שהמתין הקדוש ברוך

הוא בהקמה עד ניסן שנולד בו

יצחק, ואמר הקדוש ברוך הוא עלי

לשלם לכסלו ושילם לו חנוכת בית

חשמונאי, וגם שם בימי אנטיוכוס

טימאו ההיכל, ועשו חנוכת הבית

בשמונה ימים אלו, ולזאת קוראים

בחנוכה בפרשת הנשיאים אשר נשיא

אחד ליום הקריבו את קרבנם

לחנוכת המזבח.

בראשית הבריאה היה אור נשגב

שגילה מלכותו יתברך

ועומק המכוון בזה כי עולם הזה

הוא לשון העלם וכיסוי

והנהגתו יתברך בהאי עלמא מאד

נעלמה מעיני כל חי ואין ניכר לעיני

בשר האיך שבכל רגע ורגע מתחדש

כל מעשה בראשית, אמנם בראשונה

כאשר ברא קודשא בריך הוא את

האור "מהוד מעטה לבושו" (רש"י

פסחים ב. ד"ה קריה רחמנא)¹ היה אור זה

מאיר ובא למען יידע כל פעול ויבין

כל יצור שבכל רגע ורגע הבורא ברוך

1. מגילת תענית פרק ט', מרדכי הארוך פסחים תרה, אור זרוע הל' חנוכה סי' שכא.

2. ועיין בראשית רבה ג, ד "מלמד שנתעטף בה הקדוש ברוך הוא כשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו" ואחר כן אמרו שם "אלולי שדרשה רבי יצחק ברבים לא היה אפשר לאומרה".

שאותו אור גדול שהאיר בנפשות ישראל בעת חנוכת המשכן יאיר תמיד בעת שיעלה הוא האור במנורה.

ונבוא אל העין להשכיל במעלת אור מנורת המקדש, אמרו רז"ל (שבת כב:): "מחוץ לפרוכת העדות יערוך" (ויקרא כד, א) וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמידת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים", ולהאמור הדברים מבוארים היטב כי באור המנורה נתנוצץ אותו אור הגנוז אשר האיר וגילה כי יש מנהיג לבירה המקיים עולמו בכל רגע מחדש ועינו פקוחה בכל שעה להיטיב לבניו אהוביו וזאת העדות הגדולה אשר מעידים ישראל על קודשא בריך הוא אשר הוא יוצר ומקיים הכל והשם יתברך מעיד עליהם ומשרה שכינתו עליהם.

והנה הרמב"ם חידש ביד החזקה דיליה (תמידים ומוספים ג, יב) שהמנורה הייתה דולקת תמיד יומם ולילה, וגם לכל הראשונים החולקים וסבירא להו שרק בערב הייתה מצות

חדשה ממש, וזאת נפעל בעת חנוכת המשכן בשמונת ימי המילואים אשר בהם הקריבו כל הנשיאים קרבנותיהם וביום השמיני ביקשו משה ואהרן על הדבר (תו"כ ריש פ' שמיני) ונתקבלה תפילתם לרצון וזכו לגילוי שכינה עצום ככתוב (ויקרא י, כג) "וירא כבוד ה' אל כל העם" וירדה אש מהשמים והיא מלבד שאכלה הקרבנות אף פעלה אורה גדולה דוגמת אור הגנוז ולכל איש ישראל היה חלק בזה, או אז נתרוממו נפשותם "וירונו" (ויקרא י, כד) וכתרגומו "ושבחו" מאחר שזכו להביץ איך השגחת השם יתברך עלינו בכל עת והוא מחיה ומקיים את כל, נתנו ידידים שיר ושבחה על כל הטוב אשר גמלם".

במנורה האיר אור הגנוז ונתגלה בתמידות האמונה בהשגחה פרטית

ואמרו רז"ל (רש"י ריש בהעלותך ע"י תנחומא במדבר ה') "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שלך גדולה משלהם שאתה עומד ומיטיב את הנרות" והביאור שהובטח לאהרן

ח. וראה זה חידוש במלבי"ם (דברי הימים ב ז, א) שאותה אש שירדה בימי משה על המזבח היא אותה האש ממש שבערה על המזבח בימי שלמה, והן הן הדברים אשר הארות חנוכת המשכן המשיכו לדורות בבית הבחירה וכמובא לקמן שאותה אש היתה להם גם בבית המקדש השני'.

ערכת נר למשיח

ז

**בגס הנוכה היו שוב כל הארות
חנוכת יום השמיני אשר נטל
עשר עטרות**

כי הנה בימים ההם יונים נקבצו עלי
אשר המה היו חכמים להרע
וביטלו עבודת המקדש וכל מגמתם
הייתה להסתיר לישראל ולבטל מהם
הארת אור גנוז זה, כאשר אמרו
(בראשית רבה ב, ד וכע"ז שם מד, יז) 'חושך
זו גלות יון שהחשיכה עיניהם של
ישראל בגזרותיהן שהייתה אומרת
להם כתבו על קרן השור שאין לכם
חלק באלוקי ישראל', ולכן נתאמצו
ביותר לבטל עבודת המנורה כדאיתא
בב"ח (טוא"ח ס" עת"ר) "כדתניא
בברייתא (אוצר המדרשים ד"ה דור) ועוד
א"ל מצוה אחת יש בידן אם אתם
מבטלין אותן מידם כבר הם אבודין
ואיזה זה הדלקת מנורה שכתב בה
(שמות כז, כ) 'להעלות נר תמיד' כל זמן
שמדליקין אותן תמיד הם עומדין כו'
עמדו וטמאו כל השמנים וכשחזרו
בתשובה למסור נפשם על העבודה
הושיעם ה' על ידי כהנים עובדי
העבודה בבית ה', ע"כ נעשה הנס גם
כן בנרות תחת אשר הערו נפשם למות
על קיום העבודה".

ובאשר גברו בית חשמונאי וניצחום
אזי חזרה כל מלאכת בית ה'

הדלקה^ט ברם הנר המערבי לכולי
עלמא דלק כל הזמן והענין הוא
שאור נשגב זה היה משמש בקביעות
במשכן ואחר כן בבית עולמים
והשפיע לכל הבאים.

שלך לעולם קיימת – בנרות הנוכה

עוד מעלה יתירה ונפלאה מצאנו
בעבודתו של אהרון בהעלותו
את הנרות יותר מקרבנות הנשיאים
במאמר רז"ל (במדבר רבה טו, ו) "אמר
לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור
לו לאהרון לגדולה מזו אתה מתוקן
וכו' הקרבנות כל זמן שבית המקדש
קיים הם נוהגים אבל הנרות לעולם
(בהעלותך ת, ב) 'אל מול פני המנורה
יאירו" וכל הברכות שנתתי לך לברך
את בני אינן בטלין לעולם', והתמיהה
מבוארת שהלא בעונותינו אף המנורה
איננה אצלינו, ודברי הרמב"ן בזה
(בהעלותך ה, ב) המה יסוד מוסד בספרים
הקדושים וכה כתב "אבל ענין האגדה
הזו לדרוש רמז מהפרשה על חנוכה
של נרות שהייתה בבית שני על ידי
אהרון ובניו, רצוני לומר חשמונאי
כהן גדול ובניו" עיין שם באורך, ועל
זאת נאמר לאהרון שלך לעולם קיימת.

ט. והאריכו האחרונים בביאור שיטתו עיין בשפ"א מנחות נ, כלי חמדה פקודי,
מהר"ם שיק על מצוות מצוה צח, מרכבת המשנה ח"א יג, מקדש דוד קדשים
כא ב, חזון איש מנחות לו ח, חידושי הגר"ז כאן ובזבחים יא.

מתעורר ממש אותה הבחינה שהייתה במנורה הטהורה אשר כל איש ישראל בעת אשר ניצב ומדליק את נרות החנוכה הרי זאת כאילו המקדש בנוי על מכונו והוא ככהן בעבודתו ומאיר לו ולכל העולם אז אותו אור הגנוז.

ועל זאת נתבשר אהרון 'שלך לעולם קיימת' כי דבר זה נוהג בכל דרא ובכל נפשא עד סוף כל הדורות, ואף נפשות נמוכות בדורות מאוחרים בכלל האמור בסוד אמרם (שבת כא:): "פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה", כאשר בימים ההם שירדה קרן ישראל מטה מטה והיו בשפל המצב בגשם ורוח אמנם באו ליטהר ועז היה רצונם להתקדש כאשר ביארו בספרים שהגם שלהלכה אולי יכלו לסמוך על כך שטומאה הותרה בציבור אולם למעשה עז היה חפצם ותשוקתם להיטהר ולהתקדש ולעשות נחת רוח לבורא ורצונם האמיתי בקע כל ההסתרות ונעשה להם נס גדול, כן הוא לדורות אשר בכל דרגה נמוכה שרק יהא שם יהודי מצפה לו השם יתברך לזכותו לנקותו ולרוממו ולזאת מדליקים למטה מעשרה דייקא.

רצונך שתדע עד היכן הדברים מגיעים, צא ולמד מעובדה נוראה אשר סחו צדיקים (שפתי צדיק חנוכה ג) "שמעתי מפה קדוש זקני ז"ל שהיה אצל רבי מלובלין ז"ל שהובא לפניו פיתקא ממסור שהיה מצער

למקומה ועשו שנית חנוכת המזבח שמונה ימים (מגילת תענית פ"ט) והנה קודם שנחרב בית ראשון איתא שגנו ירמיהו את האש התמיד שהייתה רבוצה כארי על גבי המזבח (עיי' יומא כא:). וכאשר בנו את בית שני מצאו אותה והייתה להם אש היקוד לקבל קרבנותיהם לרצון ריח ניחוח, אמנם כאשר חנכו כאן הכהנים את המזבח שנית, איתא (יוסיפון פרק כ, ועיי' סדר הדורות ג אלפים תרכ"ב) שהביאו עצים אבל אש הקודש לא היה להם והעיתרו אל ה' ויקראו אליו ונענו בתפילתם ותצא מאליה אש שלהבת הקודש וזאת האש נשאה להם כל ימי הבית, הרי שהייתה חנוכת המזבח אשר לא הייתה כמותה מימי משה ואור חדש נתגלה להם.

אור החנוכה מאיר בכל שנה ושנה ולכל אחד

כבר השרישנו הקדושת לוי (קדושה ראשונה לחנוכה) שכל הנסים החסדים וההארות שנעשו לאבותינו, המה נעשים בכל שנה בכל מעשה תוקפם וגבורתם בימים ההם ממש כן גם בזמן הזה, וזהו שאומרים 'ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה', ודברים ככתבן שהגם שחרבה עירינו ושםם בית מקדשינו ויקרינו, ונשינו בגלות המר הזה את כל הטובה והברכה אשר הייתה מנת חלקינו, אמנם בהדלקת נר חנוכה

המשכה וכאשר יקבע האדם דבר אמת במחשבתו באמונה חזקה ובכל תוקף אזי נפעל כן באמת בנפשו.

הגלות המור נדמה כחושך, ובאמת תוכו רצוף אהבה ואור

בעת תוקף הגלות נפשנו אפפו מים וכמה חבילי דמעיקין באו על

צווארינו ונתקיים בנו הכתוב (איכה ג, ז) "במחשכים הושיבני", וכביכול יש הסתר פנים ומסך המבדיל ואין רואים תמיד עין בעין את השגחת הבורא יתברך עלינו והאהבה רבה מוסתרת בתוכחת מגולה, ועלול חלילה וחס ליפול הרהור ללב האדם אשר כאילו חס ושלום נשכחנו כמת מלב וחלילה זנח אותנו אבינו אב הרחמן ואך חושך כפול ומכופל הוא מנת חלקינו ואין אור לנו, אכן ימי חנוכה אלו יש בכוחם לחזק ברכים כושלות ולהרנין לב נשבר ונדכה, אור הנרות מבשר ואומר: (מיכה ז, ח) "כי אשב בחושך ה' אור לי" מציאות אמת של חושך, זהו רק הסתר הנראה כך מבחוץ אכן בעומק הדבר בתוך כל מיצר והסתר

רבים, כשהביט בפיתקא אמר זה מאיר בשמים בכל העולמות העליונים, והיה תמיהה רבה, אחר כך שאלו בנו ר' יוסף ז"ל, אמר באותו העת שהגיש לפניו הפיתקא הדליק הנ"ל נר חנוכה, כשמעי נמס ליבי שפחות כערכו מאיר כל כך בעשיית מצוה ואולי דווקא בנר חנוכה", עיי"ש בהמשך דבריו.

אמונה לשון המשכה והיא פועלת שיהא כן

וכאן הבן שואל, הריני מדליק בכל שנה ושנה ואין אני מרגיש אור יקרות, ושעת ההדלקה נדמית לי כשעה שלפניה וכשעה שתבוא אחריה, דע לך בני שכל הכתוב בדברי רז"ל ודברי רבותינו הק' הוא אמת לאמיתו ונצרך להאמין בלב שלם ולגמור בדעתו בכל עוז ותוקף שכן הוא וגם אם נדמה שאין רואים ואין מרגישים מאמינים אנו באמונה שלימה כי כן הם פני הדברים והדלקתי פועלת גדולות ונצורות למעלה מהשגתי, ועוד יותר מזה יש לידע כי מציאות האמונה היא

י. עיין ישמח ישראל לחנוכה תר"ע מאמר ב' שכתב בזה דברים נוקבים, שהיוונים הרשעים החשיכו עיניהם של ישראל בפילוסופיא וחכמה יוונית ועשו כל טצדקי להסתיר ולערבב דעתם להסירם מהאמונה הפשוטה בהשגחה פרטית "ובזה החשיכו עיניהם של ישראל לכל לראות אור בהיר הוא בשחקים שהכל הוא מאתו יתברך שמו וכו' וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לאחר שהאיר להם הקדוש ברוך הוא עיניהם בבחינת "כי אתה תאיר נר", והיו רואים בעינא פקיחא ובעין השכלי רוממות ה' שהוא היחיד ומיוחד המסבב כל הסיבות וכו' וכמאמר הכתוב (מיכה ז, ח) "כי אשב בחושך ה' אור לי" וכו' וזוכה לדעת רוממות השם

תהלל קה". היינו שכאשר זוכה האדם לדעת ולהשיב אל לבבו שאם חלילה וחס לרגע כמימריה לא הייתה מתחדשת החיות מיד היה מתבטל ממציאיתו כלא היה, וכל נשימה ונשימה כפשוטו הוא חיות חדשה הניתנת לו במתנת נדבה מאת אדון כל הנשמות או אז מתעורר לבבו לשיר ולשבח להודות ולהלל על כל הטוב והחסד וכל ימי חייו המה שירה שאינה פוסקת".

וזה הוא הענין שמצאנו כמה פעמים ענין ח"י אזכרות כגון בשירת הים וכן במזמור "הבו לה' בני אלים"

טמון אור מופלא רום מעלה, והעם ההולכים בחושך ראו אור גדול, דלית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא. השם יתברך נמצא עם כל יהודי בכל מצב ובכל רגע ורגע נופח באפיו נשמה טהורה ונותן לו מחדש חיים ושלוש וכל טוב.

על כל נשימה ונשימה תהלל קה ובוזאת נשכיל אל עומק דברי רז"ל שאמרו (בראשית רבה יד, ט) "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא, מה טעם (תהילים קג, ו) 'כל הנשמה תהלל קה' כל הנשימה

יתברך שהוא אין סוף ואין חקר לתבונתו ומשדד המערכות ומנהיג עולמו למעלה מהטבע" עיין שם במתק מאמריו באורך.

יא. והא לך לשון הבת עין (ריש פ' חיי שרה) "והעצה היעוצה שנוכל להשיג בחינה זו הוא על ידי שיסתכל האדם תמיד בכל עניניו ועניני העולם הזה איך שבכולם חסדי ה' המחיה אותם בכל עת ורגע, וחיינו מסורים בידו בכל נשימה ונשימה כמאמר הכתוב (תהילים קג, ו) "כל הנשמה תהלל וגו'" (רצונו לומר בכל נשימה ונשימה מראה גדולת הבורא ברוך הוא המחיה בכל רגע, ואלמלא יוסר רוח ה' שבכח הנשימה ההיא אפילו רגע אי אפשר להתקיים אפילו כו' על כן ממילא) הנשימה היא בעצמה מהללה לה' ומשבחת ומספרת גדולת הבורא ב"ה וכן בכל הנמצאים והנבראים לית אתר פנוי מינה מן חיותו וכוחו המהווה את כולם (כמאמר הכתוב (נחמיה ט, ו) 'ואתה מחיה את כולם' רצונו לומר מחיה לשון הווה, שתמיד מחיה בכל רגע) ובהסתכל האדם כן בכל מילי לראות חסדי ה' המחיה אותם כנ"ל, בוודאי יפול עליו אימה ופחד ובושה והכנעה מפני ה' יתברך ורוממותו, ויאמין באמונה שלימה שבכל מילי הוא רק חסדי ה' ורחמיו המרובים ואפילו בראותו שבאים עליו שום צרה ודינים חס ושלוש יאמין כי מאתו לא תצא הרעות (איכה ג, לח) והוא רק טוב וחסדי ה' עליו להיטיב אחריתו, וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, והצרה ובחינת דין שבה עליו שהוא רק רחמים, כן יתהפך עליו מלמעלה ממדת הדין למדת הרחמים, וזה שאמרו חז"ל (בראשית רבה עג, ג ועיין סוכה יד.) 'צדיקים מהפכין מידת הדין למדת הרחמים'."

ישראל אשר ידליק אותם יאיר ה' נרו ויגיה חשכו באותו אור הגנוז שעליו כתיב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" אור אשר נזרע ונטמן עבור הצדיקים, בהגיע ימי החנוכה שעליהם נאמר (תהילים קיב, ד) "זרח בחושך אור לישרים", וכל איש ישראל המדליק נרות כדי לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו ומחזק אומנתו ומדבק מחשבתו במצוה אז וודאי הוא ישר ובאותה עת מתקיים בו (תהילים צח, יא) "ולישרי לב שמחה" וזורח לו אור גדול בכל חדרי לבבו, אור אמונה שלימה בהשגחה פרטית ומאיר לו באמת ובתמים איך שהבורא ברוך הוא יוצר כל הנבראים והוא עשה עושה ויעשה כל המעשים, ושמחה עצומה פושטת בכלו ככתוב "ואור צדיקים ישמח", כל השבח הגדול הזה הוא הוא הנס הגדול ביותר ועליו חייבים אנחנו להודות כבר מהיום הראשון.

בחנוכה נתייחדה ברכה לרואה שעיקרה ראיית האור

ובזאת יבואר באופן נפלא דין בברכת חנוכה שלא מצאנו לו חבר בכל התורה, שיהא ענין וברכה על ראיית מצווה (עיין במס' שבת כג. בהסוגיא דחנוכה, ובטושו"ע) ובפשוטו ביארו בזה הראשונים שהוא מחמת שנתקנה

(תהילים כט ועיין ברכות כח:) וכן בפסוקי "יהי כבוד ה' לעולם" אשר אומרים בתפילת השחר (עיין בפרי עץ חיים שער הזמירות ו, והדברים עתיקים), לכשתמצוי לומר רמוז לנו כאן על כל דבר התחדשות בהנהגת העולם שתמיד הוא בסוד י"ח דייקא, כי י"ח האזכרות הן כנגד י"ח צירופי הוי"ה אשר ישנם ב'מינוט' אחד ובהם מונהגת כל הבריאה, וכאשר שת האדם אל ליבו את זאת אזי כל ימיו בהודאה וכל תשוקתו לרנן ולפאר "זה קלי ואנווהו", "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו".

תירוץ חדש על קושיית הבית יוסף שהנס הוא האי נהורא טבא

נודע בשערים קושיית מרן הבית יוסף² (ריש סימן עת"ר) "ואיכא למידק למה קבעו שמונה ימים כיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות" ונאמרו בזה תירוצים לעשרות ומאות, איברא דממה שנתבאר עולה תירוץ נפלא דזה גופא שכאשר הדליקו כוהנין הקדושים נרות בחצרות קדשך אחר משך זמן שביטלו היונים עבודת המנורה ושב והאיר להם אותו אור הנשגב ואף נקבע לדורות שכל איש

יב. וכבר עמדו בזה ראשונים כמלאכים הלא המה המאירי שבת כא: ובספר האשכול.

”פסיעה גסה נוטלת אחת מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומהדר ליה בקידושא דבי שמש״י” וביארו בכתיבי הקודש (עיין לקוטי תורה למהר״ם מטשארנוביל ועיין שם משמואל וישב תר״פ) שאם פוסע האדם חלילה בעולמו צעד אחד באופן גס ומגושם מדאי נחלש בזאת מאור עיניו הרוחני ובעת הנשגבה של קידוש בליל שבת אשר מעידים על הקדוש ברוך הוא מחזירים לו משמים אותו מאור עיניים טהור, ולכן כתבו הפוסקים (מהר״ל, ועיין רמ״א אורח חיים רעא, י) להסתכל בנרות קודם הקידוש.

**כי נר מצווה ותורה אור, הרגיל
בנר זוכה לבנים תלמידי חכמים**

הפליגו רז״ל בשבח מעלת הדלקת הנרות אשר לא מצאנו כן בשום מצוה מהמצוות עד שאמרו (שבת כג:) ”הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים וכו׳ רב הונא הוה חליף ותני אפיתחא דרבי אבין נגרא חזא דהוה רגיל בשרגי טובא אמר תרי גברי רברבי נפקי מהכא נפקי מינייהו רב אידי בר אבין ורב חייא בר אבין”, יש מרכותינו שפירושהו על נר חנוכה ויש שפירשו דקאי אתרוייהו נר שבת ונר חנוכה^ג, ולכאורה יפלא וכי יש לך

מצווה זו רק לאשר לו בית מושב, ואדם הנודד ממקומו והמיטלטל באורחות דרכים אשר אין לו מעון ובית אכסניה לא יוכל לקיים המצווה, על כן זיכוהו חכמים שיהא אף לו חלק על ידי הראיה. אמנם להאמור יבואר כמין חומר כי הגם שקיום המצווה בפועל הוא על ידי פעולת ההדלקה אמנם עיקר הכוונה והרצון הוא לבוא על ידי זה לראיה אמיתית ונכונה באור מלך פני חיים, ולכן אף הרואה נר חנוכה יכול להתרומם על ידו ומברך על הנסים והתשועות שנעשו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה שעל ידם אנו זוכים לבחינת ”באור פניך יהלכון”.

**נרות שבת אף הן מאירות
ומטהרות הנפש**

וילפינן נרות מנר, ככל החזיון הזה של גילוי אלוקות הנקבע בלב הנפעל בכוח מצוות הדלקת נר חנוכה כן הוא בהדלקת נרות שבת קודש שטעמן ושורשן שווה ועליהן אמרו שהיות והאשה כיבתה נרו של עולם המורה על אור הגנוז כנ״ל ”תבוא ותדליק נרו של עולם” אשר אף בהן נפעל הארת אור הגנוז כאשר הגידו רז״ל (ברכות מג: שבת קיג:)

ג. בה״ג הל׳ חנוכה כתב פירשו על נר חנוכה וכן גירסת הרא״ש והג׳ הפשוטה בר״ף וכן משמע בר״ן, וכן ריהטא דשמעתתא בדעת הר״ח והרמב״ם, ובשפ״א הביא ראיה לדבריהם מהלשון ׳אפיתחא׳, אמנם ברבינו פרחיה הובא בשיטת הקדמונים מבואר דקאי גם על נר שבת וכן מתבאר מרש״י ד״ה בנים תלמידי

ערכת נר למשיחי

יג

מוסיף ודולק בכל אותו הזמן הרי הוא מקיים מצווה חביבה.

הלוקח הארת הנרות לכל השנה הוא הרגיל המתברך בגמרא

ועומק הכוונה בזה י"ל שהמדליק נר מצווה ואחר שכליה עבודתו

והשלים חובתו הוא חש שעבר זמנו וחלפה עברה לה המצווה עם השפעותיה לא 'רגיל בנר' ייחשב, כי אם בזאת יקרא 'רגיל' אם השריש בקירבו את הארת הנרות שהוא אור שבעת הימים, ולבבו יבין שאין זה אור שבא זה מחדש בפרוס עלינו ימי החנוכה ואחר כך נעלם, אלא שהאור הגנוז מעולם לא נלקח מעמנו לגמרי וכאשר גנזו הקדוש ברוך הוא לא ביטלו וסילקו לגמרי, האור הגנוז ישנו גם עתה אלא שהוא מוצנע ומכוסה, והיא נגנו בתורה הקדושה כמבואר לעיל, הא קמן שעודנו בנמצא וצדיקי אמת משיגים אותו כאשר נתבאר לעיל, ובימים גבוהים אלו זכינו אף אנו להתעורר ולהבעיר לבבינו ברשפי אש שלהבת קה זו.

כל יהודי מאיר נשמתו באור התורה לפום שערין דבלביה

ועדיין צריך למודעי שלא יעלה על לב האדם לומר שהיא רק

אדם מישראל שאינו מדליק נרות בפניא דמעלי שבתא ובימי החנוכה ומי הוא המיוחד הנקרא 'רגיל בנר' מה יפיו ומה טובו.

מי הוא הרגיל בנר והלוא כולם מדליקים

ואמנם בטור (ריש סימן רסג) ביאר "הרגיל בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה", אך אכתי יקשה שאם כן הוה ליה לומר 'הזהיר בנר' והלשון 'רגיל' משמע יותר שמדליקו למשך זמן ארוך, ואינו מובן דמה בצע בהארכת זמן ההדלקה וביחוד בנר חנוכה ששיעורו מחצית השעה בלבד ואכן נתקשו המפרשים כיון שאחרי מחצית השעה כלתה המצווה היאך מותר שימשיכו הנרות לדלוק בשמן שהוקצה למצוותו הרי כעת נשלמה ועברה כבר ולמה לא יחוייב לכבות בעבור הזמן, ותירצו זאת על פי מה שייסד המהר"ל (גבורות ה' מח) וזה לשונו "כי אכילת כזית שאמרו חכמים בכל מקום היינו לענין זה שיוצא בו אבל אם אכל יותר, הכל נחשב אכילה של מצוה" וממנו יתד ופינה לכל המצוות אשר המוסיף על השיעור ומצרפו בעת קיום המצווה כל מעשהו נהפך למצווה רבתי, ולזאת אף כאן הגם ששיעורו חצי שעה בלבד כאשר

הוה שבכל יום ויום במשך כל השנה כולה אהרון כהנא "שושבינא דמטרוניתא" עודנו עומד כמלאך ה' משרת ומיטיב נשמות ישראל, וימי החנוכה מסוגלים להרגיל עצמינו ולקבוע אמונה זאת בידיעה ברורה בקרבינו כיתד שלא תימוט, ונרמז בלשונו הזהב של הפייט "בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים" היינו שבני בינה בשמונת ימי חנוכה אלו קובעים שיר בלבכם ורננים בנפשותם לכל השנה כולה.

בדורינו ישנה התעוררות גדולה לשוב בתשובה שלא כדרך הטבע

בדורינו דור עקבתא דמשיחא נראה לעין כל איך שמתקיים בנו מעין והתחלת מקרא שכתוב "הנה ימים באים נאום ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא וגו' למים כי אם לשמוע את דבר השם" ורבים אשר נולדו וגדלו כתינוקות שנשבו ממש ולא ראו מאורות מימיהם נתעוררו בצמאון אדיר ומתקיים בהם "ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים" והמה שבים אל אבינו שבשמים בכל לבכם ונפשם לשמור חוקיו ולעשות רצונו והיא נפלאת בעינינו, וודאי אין לזה מובן בדרכי הטבע דלא יעלה על הדעת לומר שהוא משום ששמעו איזה דרשות והסברים מפי מצדיקי הרבים העוסקים בקירוב רחוקים כי הגם שיתכן שישמע האדם אודות מתיקות נועם

דרגה נשגבה במעלות הצדיקים אשר "כל גופן אש" (חגיגה כז:). העובדים את השם יתברך בכל כוחם בדחילו ורחימו מושלמות באופן שלמעלה מהשגתינו ודעתינו ולכן מקבלים מדה כנגד מדה השגות והארות שלמעלה מטבע אנושי אכן מקהלות רבבות עם בית ישראל אין להם שייכות כלל להאי נהורא מעליא הטמיר ונעלם ומי יעלה בהר ה', לא תאמר כזאת אלא לכל איש ישראל אשר נשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד וחלק אלוקי בקירבו יש זיקה ושייכות אל זה האור, אלא שבימות השנה אין בכוחינו להאיר ולעורר זאת אכן בהגיע ימים אלו ואור הנרות נגה ומאיר לנו הרי זה "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", שכל המדבק את רוחו בכל כוחו כפי השגתו וחלקו אשר חננו הבורא יתברך עולה ומתעלה בזה עד שנשמתו מתדבקת באור הגנוז המצחצח את נשמתו באור יקרות ומזדככים כל חושיו וכוחותיו לעבודתו יתעלה.

כה ימים אלו מתלווה והולך כל השנה להיות מוסיף והולך

ואף אחר ככלות ימי החנוכה שנפרדים ב'זאת חנוכה' ממצווה יקרה וחביבה זו, אין נפרדים מהארת אור הגנוז. אדרבה זאת עבודת 'הרגיל בנר' להמשיך מימי החנוכה אור גדול זה לכל השנה, כי 'אהרון עומד ומיטיב את הנרות' הוא בלשון

המצוות בתוך כל הני הסתרות שהם מנת חלקינו, כאשר גילו לנו הצדיקים (שפ"א ליקוטים לת"ב) "כי עתה בגלות אין יכולין לבוא לאמונה ודבר אמת כראוי בעבודת הבורא רק על ידי מסירת הנפש" ואסמכוה אקרא (איכה ה, ט) "בנפשינו נביא לחמינו", וכן ממיתים עצמם באהלה של תורה ומתייגעים טובא ומכתתים עצמם לשמוע ללמוד וללמד, ועל ידי זה מושפע שפע רב ומאיר כל העולם באור חדש לגמרי, וזאת צריכים לידע ולהאמין תמיד כי כאשר בחור או אברך שקוד על משנתו באהלי תורה ועמל להבין שמועה כגון איזה שינוי קונה והנפקא מינה בחוזר לברייתו והאם צריך שיהא שינוי עמו, פעמים שרואה יותר ברכה בעמלו וסלקא ליה שמעתתא דבר דבור על אופניו ופעמים שתלמודו קשה עליו כברזל ואין הדברים מתבררים לו כל צרכם, עליו לידע להאמין ולזכור תמיד שבאותה שעה ממש שהוא עוסק בדברי תורה מתמלא כל העולם בהארת (ק"ט, קה) "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי" כאשר הכתוב (תהילים יט) פתח בשבח המאורות המספרים כבוד קל ובכל הארץ יצא קוום בהאירם לארץ ולדריים עליה ואחר כן אמר 'תורת ה' תמימה' ופירשו (רד"ק) "אבל תורת ה' היא יותר תמימה, רצונו לומר שלימה בפעולותיה ומועלת יותר מן השמש", שהתורה מזככת ומאירה את כל העולם הגשמי

צוף השבת או אכילת מאכלות כשרות וימצא חן בעיניו וירצה לקיימם אמנם כראותו וכשמעו מה הוא קבלת עול תרי"ג מצוות והאיך שצריך האדם בכל מעשה ותנועה להתייעץ עם ד' חלקי שולחן ערוך ושעל יהודי לוותר על הרבה הבלי עולם הזה וחמדותיו והדבר מקיף את האדם בכל סדר יומו ואף בהנהגתו בבתי גוואי, אשר אומות העולם וגויי הארצות אין ביכולתם להאמין כלל שישראל קדושים פרושים כל כך כרצון קונם והמה שליטים על גופם ויצרם כדאיתא בגמרא (סנהדרין לו.) שלא הבין המין היאך יתכן שישראל אוזרים כח ועוצרים עצמם "אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת" כי הוא אכן פלא נשגב והוא מופת על קדושת ישראל כאשר ענהו שם "התורה העידה עלינו (שיר השירים ז, ג) 'סוגה בשושנים' וכו' עיי"ש", ובוודאי מי שהורגל משחר ינקותו וימי עלומיו לילך בשרירות ליבו שהכל מותר ומופקר לו, להכניס עצמו כעת לפרוש מכל דאסר לן רחמנא אינו בכח אנושי כלל, ועינינו הרואות איך שחדשים לבקרים שבים עוד יהודים בתשובה ומקבלים עליהם עול מלכות שמים באהבה.

לימודם של עמלי תורה מבשם את כל העולם באור טהור

והאמת יורה דרכו שהביאור היחידי בזה הוא שעל ידי שיש יהודים המוסרים נפשם עבור קיום

מסתתר", ומבעד למעטה ההסתרה יש לבני ישראל אור במושבותם וזאת בכח עבודת האבות ועבודת הצדיקים אשר פעלו כל ימיהם אשר חיו להאיר מתוך החשיכה ופעולתם ודבריהם עושים פירות עד היום הזה ועד ביאת גואל, וריבוי התורה והעבודה המתעצמים על ידי כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם על ידי עמלי תורה בטהרה, ואף הטרודים בפרנסתם האוכלים לחמם בזיעת אפיים בזמן אשר ביכולתם קובעים אותו לתורה ומראים בזאת שכאשר יינתן להם משמיא עוד רחבות יוסיפו להגות באמרי שפר בכל כוחם, וכל השבח הזה הוא העד וההוכחה שהאור הגנוז עודנו זורח לנו באור המאיר.

ישראל מאמינים גם בעומק הגלות שיש אור הטמון ומוצנע

כי ישראל הם מאמינים בני מאמינים בגודל יקר כל אות בתורה וכל מעשה עבודה קטן וגדול, ואם אמנם ההסתר גדול אבל אומנתם זכה וברה כחמה, והאמת שהוא הנס ופלא הגדול ביותר שעברו על ישראל צרות מצרות שונות וכמה מיני רדיפות לאין מספר ועודינו מחזיקים באמונתנו בתמימות⁷, וזאת גופא נחמתנו בעניינו כדאשכחן זיקוקין דנור דנפקי

הזה כאור אשר נברא בבראשית ועליו נאמר "וירא אלוקים את האור כי טוב", ובזאת באים רחוקים וחשים כי טוב ה' ומקבלים כח רוחני לעשות שינוי גדול בעצמם וחוסים תחת כנפי השכינה.

לימוד התורה בגלות מעיד שעדין ישנו לאור

ובזאת נראה בעליל איך שאור הגנוז עדיין ישנו בעולם ומאיר לכל איש ישראל בכל עת שבא אל הקודש לעסוק בדברי תורה, והן הן גבורות ונפלאות ה' אשר מצד אחד נראה כי אנו שרויים במצב ומעמד של אימה וחשיכה גדולה בגלות המר הזה אשר ארכה לנו הישועה ואין קץ לימי הרעה והוא כואב כ"כ עדי שמפעם לפעם נפרץ מלב יהודי אנחה וצעקה "אהה, מרן דבשמיא, אילולי היו אומרים לאבותינו בדורות הקודמים אשר שנגיע עד שנת ה' אלפים תש"פ ו"עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו", לא היה ביכולתם להאמין זאת בשום אופן ואין ניכר הארה בגלוי ככתוב "אותי נהג ויולך לילה ולא אור" ולא איתנו יודע עד מה", אמנם אנו יודעים אנו את האמת שהכל הוא רק לפנים (עיין מגילה יב.) בבחינת (ישעיה מה, טו) "אכן אתה קל

יד. וכתב החסיד היעב"ץ (סולם בית א-ל גדול חווק ב') "ואיך לא יבוש הכופר ויעמוד נכלם, מי שמעיין ביחוד ענינו ומעמדינו בעולם, אנחנו האומה הגדולה שה

ונמשלו לספר תורה אשר כל נשמה ונשמה מישראל היא אות קדושה אחת כאשר דרשו הקדמונים 'ישראל' נוטריקון יש שישים ריבוא אותיות לתורה, ויחדיו יהיו תמים כולם להיות ספר תורה אחד קדוש, ואיתא שכאשר יבוא דוד בן ישי משיח צדקינו ידרוש כל התורה כולה כאחד מבראשית ברא ועד לעיני כל ישראל כי הוא סוד שלימות ואחדות עם הקודש, ולכן כל ישראל ערבים זה בזה ויש לכולם שייכות והשפעה זה על זה, וכל התעוררות ורעותא טבא ומעשה עבודה של יהודי אחד משפיע ברכה וטהרה על כל ישראל וכמו שנתבאר.

מפה קדוש הרה"ק לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע שביאר על הכתוב (איכה ג, כא) "זאת אשיב אל ליבי על כן אחיל" ונעתיק לשונו "שבעונותינו הרבים תרגז בטנם של שונאי ישראל עלינו אך ממה שאנו זוכרים ענינו ומרודינו ותשווח עלינו נפשינו, מזה ניכר בברור שלא אבד נצחנו ותוחלתינו חס ושלום, כי נגזר על המת שישתכח מן הלב וכו' מה שאין כן חי אינו משתכח. וזהו 'זאת אשיב אל ליבי' מה ש'זכור תזכור' וכו' מזה נראה בעליל כי 'לא נכזב תוחלתי' בכל יום, 'על כן אחיל'".

המדליק מתקשר להדלקת הקודמים לו עד הדלקת המנורה הטהורה

והנה אצל השם יתברך עבר הווה ועתיד אחת הנה והוא יתברך ברוך הוא וברוך שמו "הכל יכול וכוללם יחד" מצרף כל עבודת ישראל הקטנים עם הגדולים ועבודת כל

עם ישראל היא נשמה אחת כוללת וגופים מחולקים

וצריך כל איש ישראל לידע ולהאמין כי רבבות בית ישראל המה מחולקים זה בזה רק בגופים אבל בנשמתם כולנו בני איש אחד נחנו ומשורש אחד חוצבה נשמתינו ונשמות כל ישראל המה נשמה אחת כוללת,

---

פזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות ומהתמורות אלפים מהשנים. ואין אומה בעולם נרדפת כמונו. מה רבים היו צרינו. מה עצמו נשאו ראש הקמים עלינו מנעורינו. להשמידנו לעקרנו לשרשינו. מפני השנאה שסבתה הקנאה רבת צרוננו. גם לא יכלו לנו לאבדינו ולכלותינו. כל האומות הקדומות העצומות. אבד זכרם בטל סברם. סר צילם. ואנחנו הדבקים בה' כולנו חיים. לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכת גלותינו אפילו אות וניקוד אחד מתורה שבכתב וכל דברי חכמים קיימים (איוב טו, יט) "לא ייטה לארץ מנלם", לא שלט בהם יד הזמן ולא כילם וכו', חיי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה. גדלו אצלי יותר מכל נסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים במדבר ובארץ ישראל".

מילי דמלכא

שבת וחנוכה על ידי קרוצי חומר נפעל נוראות וגדולות הדא הוא דאמרת "ערכתני נר למשיחי" שבעבודת הדלקת הנר הננו מכינים ומחיישים את פעמי ביאת מלך המשיח, ורמוזהו ב'דברי חכמים וחידותס' באמרם "מצוות חנוכה נר איש וביתו" הרמז שבהדלקת נר חנוכה של כל איש ואיש מישראל פועל הוא בזאת עד כדי כך שפועל חלק בבנין הבית הגדול והקדוש אשר כל פיות פונים אליו ותמיד מצפים ישראל לראות בבנינו ולשמוח בתיקוננו, ומקרב הוא את הייעוד של "אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב".

הדורות למקשה אחת זהב טהור, וכאשר אף הפשוט בישראל מעלה את להב נרותיו איננה הדלקה קטנה ופשוטה כל עיקר, ומצטרפת לכל ההדלקות אשר הדליקו ישראל בכל הדורות ועולה ונוגעת עד הדלקת המקדש לכן יש בכוחה לפעול דברים טמירים ונשגבים מהבנתינו, וכשם שמצטרפת הדלקתינו וכוונתנו הדלה לדורות עבר כן מצטרפת היא אל העתיד והגם שעברו שנים רבות מחנוכת המזבח שהייתה במשכן ובימי כהן גדול חשמונאי ובניו הנה מתקרבים אנו מאד אל חנוכת הבית שתהיה במהרה בימינו.

כל חכם לב נכס יבוא ויעשו

ואלו דברי העבודה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ישתדל כל איש הנלבב בכל כוחו לעורר רצונו ולדבק מחשבתו וכוונתו באור הנרות וישים אל ליבו את היסוד הנכבד אשר ביארנו כי בכל עת ועת מחיה ה' את עולמו מחדש ומקיימו, וזאת רק עבור החן אשר מעלים ישראל לפניו מהבריאה, לזאת ישים כל מגמתו ומחשבתו היאך זוכים בכל נשימה ונשימה לעשות נחת רוח חדש לפניו שזה קיום כל העולמות, ולבוא שעריו בהלל ותודה על כל רגע ורגע ועל כל נשימת חיים, ואז ממילא אין מקום בראש להרהר בדברי שטות והבלי עולם החולף הסובבים אותנו.

נרות המנורה המה הכנה לביאת

גואל צדק

אשרינו ומה טוב חלקינו שמחכים אנחנו לך ומייחלות עינינו בציפיה תמידית לבוא משיח צדקינו שיגאלנו במהרה, ויודעים אנו שכאשר נזכה וממקומו יפן ברחמיו שנית ויפתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" אז ברגע אחד יסיר הבורא ברוך הוא את המסך המבדיל והמסתיר ותגלה ותראה מלכותו עלינו, או אז נראה בחוש את כל אשר נעשה כעת בסתר המדרגה ונראה בחוש היאך שבניו אהוביו של מקום עם בני ישראל המה אלו שהביאו את משיח צדקינו בעבודתם, ואיך שבעבודה הפשוטה כביכול של הדלקת נרות

גו' למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ" והביאור הוא כי האדם אשר בקרבו שוכנת נשמה טהורה שהיא חלק אלוך ממעל שואף תמיד להתדבק בשורשו ובפנימיות נפשו משתוקקת היא למקור מחצבתה, והבהמה אשר רק נפש בהמית לה עיניה ומחשבתה רק באדמה כל היום, כן יזכינו השם להאיר את "נר ה' נשמת אדם" ולהיות תמיד משתוקקים ומתאוים רק אליו יתברך בבחינת "נכספה וגם כלתה נפשי" ואז נזכה להיות מחוברים ודבקים בו יתברך באמת, ואמרו רז"ל "המחובר לטהור טהור" שעל ידי שנתקרב אליו ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו ניטהר לגמרי מכל סיג ופגם, ואין הכוונה רק לטהרה רוחנית שהיא אכן העיקר אלא אף להתנקות מכל מין נגע ומחלה צרה וצוקה כאשר היה בעת מתן תורה אשר נתרפאו כל המומים, ויהא רעווא מקדם אבוהון דבשמיא שכאשר זכינו לסדר ענין הארת הדלקת נר חנוכה כן נזכה לעשותו באהבה דביקות ושמחה של מצווה ובזכות הדלקת נר חנוכה תתקבל תפילתנו חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה, אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו יחד במהרה לאורו אכ"ר.

החשמונאים גדרו גדרות בישראל ואנו נאחזים בכוחם

והנה היונים ברשעותם כי רבה נתחכמו לבטל מישראל גדרים וסייגים שהם שמירת כרם בית ישראל כאשר אומרים "ופרצו חומות מגדלי", ועוד הוסיפו לשלוח ידם לפרוץ גדרי קדושה בפועל ממש כדאיתא שגזרו הגזירה הנוראה על בנות ישראל (כתובת ג:) עד שנעשה הנס של יהודית^{טו}. ואף כהיום הזה לדאבון לב רחובה של עיר פרוץ ופרוע רח"ל ונשארנו מתי מעט גודרי גדר ועומדי בפרץ, ומימים קדושים אלו נשאב כח לעמוד איתנים ולצפות לישועת ה' אשר נתן רבים ביד מועטים וכו' ויקויים בעגלא ובזמן קריב "ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך".

יעזור השם יתברך שנזכה להתדבק באור הנרות ולהאיר נפשותינו ורוחותינו ונשמתינו, וידוע הוא כי טבע העולם שכל הנבראים נמשכים תמיד כלפי מטה מלבד יסוד האש אשר תמיד מטפסת ועולה, והענין שהיא שואפת בכל עת לעלות מעלה מעלה ולהתדבק בשורשה הנעלה, וזה גודל כחה של הנרות ע"ד מש"כ (קהלת ג, כא) "מי יודע רוח בני האדם העולה

טו. מגילת תענית פ"ו, רש"י שבת כג. ד"ה היו באותו הנס, ר"ן בשם המדרש שבת י. ד"ה שאף הן, ריטב"א ומאירי מגילה ד. הביאו רמ"א עת"ר, ב.

להודות ולהלל לשמך הגדול

גודל נפלאות החנוכה הנפעל בעבודת ההודאה

ימי החנוכה המה ימי שמחה ודבר חידוש שנינו בהם שגומרים בהם את ההלל בכל יום, ונעמוד על ביאור מקרא אחד במזורי ההלל אשר עונים ואומרים אותו כמה פעמים, ובו נרמז כל ענינו ועבודתו של הזמן, והוא "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו".

א.

שם הוי' היא אש בוערת ובכוחה הדליקו את הפך שמן לח' ימים

הגם שהאש נעצרת, אבל בקרב האדם ישנה ומטהרתו

אמנם הגם שהשם יתברך החפץ בקיומו של עולם נוצר עולמו ושומר האדם שלא תצא אש ותכלהו, אבל וודאי היהודי הזוכה לברך את ה' בפיו כראוי אזי בתוך נפשו ישנה בעירה גדולה, אש קודש "רשפיה רשפי אש שלהבת קה" (שיר השירים ח, ו).

והתועלת העצומה באש קודש זו היא, שהרי "טוב ה' לכל"

אילולא שם 'אהיה' היה שם הוי' שורף בקדושתו את העולם

ונקדים דבר נשגב מסוד ה' ליראיו אשר גילה האריז"ל (ליקוטי תורה שמות ג, יד) אשר לעולם בעת אשר איש ישראל מפרש בשפתיו את שם ה' הגדול והנורא, נהיה אור נשגב הבווער בלבת אש והיה צריך להשרף האדם כפשוטו ממש, אלא שבורא כל עולמים ראה והתקין כח מעצור מיוחד המונע אותו מלהשרף, ואותו מעצור הוא שם 'אהיה'^{טז} (ואכמה"ל בביאור ענין זה).

^{טז} וזה לשון מהרח"ו שער הפסוקים שמות ג, יד, "גם אפשר יובן, במה שכתוב באותיות דרבי עקיבא (אות ו דף לד) כי הקדוש ברוך הוא חתם את שמו ואת עולמו בשם אהיה אשר אהיה, שאלמלא החותם הזה שהוא אהיה אשר אהיה, כל המזכיר שמו יתברך, היה נשרף באש, ועל כן גילה לו הקדוש ברוך הוא

מתמרק האדם מכל פשעיו וסר עוונו
וחטאתו תכופר.

**אש משובחת יותר היא ההודאה
וזמנה בחנוכה שהוא 'הוד'**

אכן יש עוד דרך אחרת אשר יעשה
אותה האדם וחי והוא להצית
בלבבו אש בוערת של תשוקה
וכיסופין לקל חי בבחינת "חם ליבי
בקרבי בהגיגי תבער אש" ולדבק רוחו
ונשמתו בחי החיים, על ידי שיר
ושבחה הלל והודאה אשר יאמר בכל
נפשו בחשק עצום ובדביקות אמיתית
ביוצרו, בזאת האש הרי הוא כמקריב
עצמו לפני הקדוש ברוך הוא ומתקן
את עצמו מכל סיג ופגם.

והזמן המסוגל לזה הוא בימי החנוכה
אשר אמרו חכמי האמת (תיקון יז
תיקון יג, והמקובלים האריכו למענינם בביאורו)
שחנוכה הוא זמן תיקון מדת הוד,
והענין כי חכמים קבעום לימי הלל
והודאה על התשועות ועל הנפלאות
שעשה הבורא ברוך הוא לאבותינו
בימים ההם ונעשים לנו בכל עת
ובכל זמן.

ובזה יש להמתיק מה שכתב בבני
יששכר (מאמרי חודשי כסלו טבת
מאמר ב אות ו, כד, מאמר ד אות א, סד) שיש

ורצונו אך ורק להיטיב לברואיו ועל
אחת כמה וכמה לבניו אהוביו, אמנם
כאם האדם חלילה וחס אינו גובר על
יצרו ונלכד ברשתו אזי החטא מוליד
רעה בנפשו בסוד (ירמיה ב, יט) "תיסרך
רעתך" וכאמרם (דברים רבה ד, ג) "ד"א
'ראה אנוכי' אמר ר' אלעזר משאמר
הקדוש ברוך הוא הדבר הזה בסיני,
באותה שעה (איכה ג, לח) 'מפי עליון
לא תצא הרעות והטוב' אלא מאליה
הרעה באה על עושי הרעה והטובה
באה על עושי הטובה"¹, ולתקן ולמרק
פגמים אשר נעשו רח"ל בנשמתו אינו
בא בניקל כל כך.

אשה של גיהנום ממורקת האדם

והנה האדם הוא 'יסודו מעפר' הנוצר
מן האדמה, וכתבו הספרים
שהוא ככלי חרס שאין להם טהרה
בטבילה ותקנתו היחידה היא לשברו
ולצרף אותו שוב בכבשן ככתוב "כל
דבר אשר יבוא באש תעבירו באש",
אשר על ידי זה "פנים חדשות באו
לכאן" ונעשה כבריה חדשה וחוזר
לטהרתו. ומה היא האש אשר יבוא בה
האדם ותזדקק נשמתו ותטהר, יש בזה
שתי דרכים. האחת היא אש דחילו
ואימתני, אש של גהנום אשר על ידה

בתחילה החותם הזה, כדי שלא ישרף משה בשומעו אחר כך שמו יתברך, ואחר
כך הזכיר את שמו".

יז. עיין אור החיים הקדוש ריש פרשת וארא, ויקרא יח, כה.

התחכמות כמאמר אור שבעת הימים מרנא הבעל שם טוב זי"ע"ה "אני מניח את כל השגותי און איך בין א נער און איך גלייב", וזאת האמונה היא נר לרגלם של ישראל מאז, לא נגאלו ממצרים אלא בזכות האמונה כדאיתא במכילתא ש"לא נגאלו ישראל אלא בשכר האמונה, שנאמר 'ויאמן העם'; וכן יצאו עם תוקף אמונתם כאשר קל מוציאם ממצרים מקלסם ואומר 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר וכו'; בהיות מצרים מרדפים אחריהם ונצטוו לשוב אל פי החירות נתאזרו באמונה ואמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם'; נכנסו לים סוף באמונה ושם זכו להגיע למה שכתוב 'ויראו העם את ה' ויאמינו וגו'; באמונתם הזכה הקדימו נעשה לנשמע בלא כל שאלות וביירוים כאשר חקרו כל האומות, אלא "התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו (רש"י שבת פח:; ד"ה דסגינן בשלימותא)", ועד הנה אמונה פשוטה זו היא אור לנתיבותינו והוא שעמדה לאבותינו ולנו.

ואמר דוד המלך עליו השלום "טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי" וכתב בזה המגיד מדובנא מרגניתא טבא, שאם יבוא חלילה

ב'ועל הניסים' ק"ח תיבות ועולה למנין גיהנם שהמצוה הזאת מצלת מדינה של גיהנום, ומקשה שם מאי אולמיהו משאר מצוות עיי"ש, ולפי הנ"ל מתבאר היטב שבזכות שיש את אש הנרות וגודל דביקותו של האדם ע"י שירות ותשבחות יכולים ליטהר בהן ואין צריכים להגיע לאש הגהנום.

קליפת חכמת יון היא לעשות רק אשר מבינים בשכל אנושי

כי הנה בעת שהייתה יד היונים תקיפה על ישראל החשיכו עיניהם וליבם של ישראל בגזרותיהם, וכל מגמתם ושיטתם הייתה להחדיר בליבותיהן של ישראל קדושים מטומאתם המזוהמת ולזרוע בקרבם שורש פורה ראש ולענה של 'חכמה יונית', שעניינה הפנימי ומהותה היא לשפוט כל דבר ואף את דברי אלוקים חיים התורה הקדושה במשפט השכל האנושי, ולעשות ולקיים רק את אשר מבינים אולם דברים שאינם מובנים היטב בטעמם אין לשמור ולקיים, עפרא לפומייהו.

אמונה פשוטה היא מיסודות אומותינו, וזאת ביקשו לעקור

ויסוד עם ישראל הוא האמונה הפשוטה והתמימה ללא כל

יח. יסוד העבודה (מכתב כד) החלק הראשון בשם 'הצדיק רבי נח' [מלעכאוויטש] זי"ע, והמקראות בשם 'מורי ורבי הצדיק רבי מיכל [מלעכאוויטש] זי"ע.

להודות ולהלל לשמך הגדול

כג

המצוות אשר המה משיגים בשכלם ודעתם מסכמת עליהם, אלא רצו למונעם מהחוקים דייקא, כי לא נתגלה טעמם והשטן ואומות העולם מונים את ישראל מה מצוה זו ומה טעם יש בה, וישראל אומרים ברוב אהבה "לעשות רצונך אלוקי חפצתי", ושומרים חוקיו בתום לבם "כאשר ציוני ה' אלוקי". וכמעט שעלה זממם בידם רח"ל כי הצליחו אט אט להכניס מעט ארס וקרירות לליבות המון עם וממילא נתרפו ידיהם בתורה ועבודה.

כשניצחו החשמונאים נהפך לב כל ישראל לטובה

וכאשר השם יתברך רב את ריבם וגברו בית חשמונאי ונצחום והדליקו נרות בחצרות קדשך, דלקה המנורה שמונת ימים בדרך נס ופלא רק ע"י שם הוי"ה שבער בהנרות בהנרות כמבואר בספה"ק^א, ועומק

האדם בשכלו לבדוק טעמי מצוות ודיני התורה ובאם יבין אז יגמור בדעתו אם לקיימם, וודאי לא יתגלה לו מאומה ועליו הכתוב אומר "שומר רוח לא יזרע" וכאשר ביאר המגיד מקאז'ניץ זי"ע"ט "מי ששומר וממתין עד יערה עליו רוח ממרום והתעוררות העליון לעבודתו יתברך לא יזרע לעולם", בעבור זה אמר דוד כי הוא מבקש ומתחנן שיגלו לו טעמי וסודות התורה יען 'כי מצוותיך האמנתי' שהוא הקדים תחילה "ראשית חכמה יראת ה'" אמונה ברה כחמה וקיבל בכל ליבו עול המצוות כולן אף הנראות לנו כחוקים, וכעת יכול לבוא אל המלך להבין ולהשכיל בעומקן של דברים^ב.

ועל זה הייתה המערכה נטושה בין היונים הזדים הטמאים לבין טהורים עוסקי תורתך, אשר המה ביקשו "להעבירם מעל חוקי רצונך" שלא איכפת להו שיעשו ישראל

יט. הובא בשמו כמה פעמים בבאר משה לבנו הרה"ק מהר"מ מקאז'ניץ זי"ע (כגון פ' ויחי ד"ה נפתלי אילה שלוחה ובביכורי אביב הביא שהמגיד מקאז'ניץ אמרו בשם המגיד הגדול הרבי ר' בער זי"ע).

כ. וכן מצאנו (עבודה זרה לה) שכאשר גזרו רז"ל גזרה חדשה לא גילו טעמיה אף לגדולי התלמידים כדי שיקבלו אותה עליהם ללא הרהור ופקפוק, ורק אחר שנה שפשטה בכל ישראל כיתד שלא תימוט יכלו לגלות טעמיה.

כא. עיין בספר ישמח משה פרשת וישב, ד"ה 'עוד ביאור על דברי רש"י' לאחר שמאריך בהחילוק בין נסים הנעשים ע"י שם שד"י שהם מכוסים בדרכי הטבע משא"כ הנסים המשתלשלים ע"י שם הוי"ה ב"ה שהם נסים גלויים, וזל"ק "והיה צריך להיות שורה בהשמן בחינת הוי"ה היפך הנהוג אז, דהנה כל אשר שם ה' נקרא עליהם חסרו בבית שני, ולכך גם שמן המשחה לא היה, ולא היה הכהן

המכוון היה גם שע"י שבער בה שם הוי', האירה לכל ישראל באור פנימי, ובא אור זה כמים בקרבם וכשמן בעצמותם להפיח בקרבם נשמה טהורה ונקיה, וגם אלו אשר כבר שגו בהבלי הזמן ותעו בחכמה יונית נתעוררה נשמתם באחת וזנחו את כל הבליהם ושגיונותם, ורצו מיד אל בית המקדש להתקרב אל השם יתברך ולעובדו בלב שלם ובאמונה תמהיב.

ב.

אור הגנוז מתעורר על ידי ההודאה והדביקות

על ידי ברכה והודאה אמיתית מקבלים אור הגנוז שבנרות ובתורה ובזאת נשכיל להבין את אשר צדיקים גילו לנוכי שבנרות הללו אשר אנו מדליקים בכל שנה מתנוצץ אור הגנוז, ומקשים העולם הלא איננו רואים כל אור, ואצלינו קודם ההדלקה ואחר ההדלקה הוא אותו מעמד ומצב, אך האמת יורה דרכו שהאור הגנוז ישנו אצל כל אחד וקרוב אלינו הדבר מאד בפינו ובלבבנו לעשותו, והעצה היעוצה לכל

גדול משוח רק מרובה בגדים, כי נאמר שמן המשחה יהיה זה לי לשמי כמ"ש, **ובהפך זה היה צריך להאמר בו שם הוי"ה, והוא עיקר הנס".**

כב. ונעתיק לשון השפ"א (תרג"א, ליל ד) "אא"ז מו"ר זצלה"ה פירש 'טימאו השמנים שבהיכל' רמז על המחשבות שבמח. ויש לפרש זה שאומרים 'ופרצו חומות מגדלי וטמאו כו' כי עיקר שמירת המחשבה על ידי שמאמר השם יתברך אצל האדם כחומה כדכתיב (שיר השירים ה, י) 'אני חומה' כו'. ועל ידי שהאמונה קבועה בישראל על ידי זה חוקות השם יתברך כחומה להם. וביונים נאמר שביקשו להעבירים מעל חוקי רצונך והיינו שלא יהיה האמונה קבוע רק לעשות על פי רצון האדם. וכן כתב המהר"ל [כי ענין יון הוא נגד החכמה (הפירוש שעיקר החכמה הוא הביטול והחכמה מאין תמצא)], והוא לבטל חכמתו ושכלו, זה עיקר החכמה באמת] אבל יון היו חכם להרע דהיינו לילך רק אחר חכמתו ועל ידי שקלקלו האמונה נטמאו המחשבות. וכשגברו, העיקר האמונה. ואפשר זה שם חנוכה שבחינת כה היא אמונה. כלומר כה תעשו ולא בשום שינוי. רק להיות נמשך אחר השם יתברך אף מה שאינו מובן בשכל", עיי"ש בכל דבריו.

כג. אמרי פנחס לרה"ק מקאריץ: "שבכל חנוכה בשעת הדלקת הנרות נתגלה האור הגנוז והוא אורו של מלך המשיח". ומובא רבות בבני יששכר מאמרי חדשי כסלו וטבת (ובעוד ספה"ק), ויסודו ברוקח (סימן רכה) שכתב "תיקנו ל"ו נרות כנגד האור הראשון ששימש לאדם הראשון ל"ו שעות כמו שאמרו רז"ל בפסיקתא (פרק מו)."

הרה"ק מרן הנועם אלימלך מליזענסק זי"ע שנקלע אצלו איש פשוט בעת אשר נעמד להתפלל תפילת מעריב, וכעמוד הרה"ק להתפלל נתמלא לפתע כל הבית אורה ולא היה בכח אותו אורח לשאתו עד שנשא רגליו וברח משם. וודאי דרגה נשגבה זאת לא בנקל לבוא אליה וקדם לה התפשטות הגשמיות וביטול כל ישות וכל הנאה גשמית^{כה} וכבר אמרו דורשי רשומות "לא ישיגוהו משיגי הגוף" שכל זמן שהאדם עודנו משיג ונהנה מדברים גופניים לא יעול להשכלה והשגת אלוקות על בוריה.

אבל אין תובעים מעמנו בשמים להיות בדרגה שלא לפי ערכינו^{כו}, אמנם כל אחד ואחד לפום דרגא ושיעורא דליביה יכול ממקומו לעורר אצלו אותה שלהבת ובודאי יראה בזה נפלאות גדולות, לטהר נשמתו מכל אשר עבר עליה ולהתחדש אותו מחדש ויטעו משמים בלבבו אמונה תמימה ופשוטה בדברי

איש ישראל היא להכניס עצמו עם כל חושי וכוחותיו להדלקת נר חנוכה בדביקות וחיבור ובהתלהבות עצומה, ובברכה קודם לעשייתה יכוון ויקשר מחשבתו ויזכיר את השם בסילודין, או אז ברור כשמש אשר יאיר לו אור יקרות ויזכה לטעום ולראות כי טוב ה' ומתוק האור.

ובן כאשר יניח האדם עצמו בשלימות בלימוד התורה הקדושה אשר עליה כתוב "כי נר מצוה ותורה אור" ויהגה בתורה בדביקות וב"קשר עליון דאורייתא", מובטח לו שיאיר לו מאור הגנוז הטמון בתורה^{כז}, ויזכה לענג נפשו באור החיים.

לקדושי עליון האיר לפי דרגתם ולכל אחד כדרגתו

ואם אומנם איננו בדרגת הנך שרפי מעלה צדיקי אמת אשר האיר אצלם אור הגנוז כפשוטו ממש ונתמלא כל הבית אורה, כמסופר על

כד. עיין אריכות במאמר ערכתי נר למשיחי.

כה. צדיקים וחסידיים שחו בסילודין אודות אפס קצהו של עבודת הפרישות והסיגופים אשר נהג הרה"ק רבי אלימלך זי"ע בנפשו באופן נשגב מבית אנוש בגליות וגלגולי שלג, וכן ייסד האריז"ל בפייט (אזמר בשבחין ליל ש"ק) 'דעביד נייחא לה יהא כתיש כתישין', היינו שהרוצה להגיע לתכלית עשיית נחת רוח לעילא באופן הנעלה ביותר עליו להקדים כתישת גופו שיהא כתית למאור.

כו. וכה דיבר בקודשו הרבי בונם מפרשיסחא זי"ע: לא יתבעוני בשמים מדוע לא הייתי כאברהם אבינו כי לא זאת אשר נדרש ממני, אולם יתבעו מדוע לא הייתי 'בונם' כשם שהייתי יכול להיות. ורמזו חכמים בלשונם (בראשית רבה, צג, י) "לכשיבוא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא".

לתהילים בהרחבה) כי ברכת ולמלשינים שאנו אומרים בתפילותינו דבר יום ביומו מכוונת כנגד ספירת 'כתר', ולכאורה יפלא דהמלשינים המה בני בליעל הפחותים ביותר ומה שייכות יש לאבדם וכניעתם ולספירת כתר, אכן עומק המכוון הוא שלכל יהודי יש בקרבו "למלשינים" קטן המסיתו ומפריעו מעבודת הקודש, ועיקר רב חיליה הוא על ידי שמקררו מאמונתו הזכה בכל אות הכתובה בתורתנו הק' ודברי רבותינו הק', ואין מניחו להתפעל כראוי מדברי אמיתה של תורה כגון מהתגלות 'אור הגנוז' שבתורה (שנתבאר ביותר הרחבה במאמר 'ערכתי נר למשיח'), ומבלבל מוחו בקושיות וספקות אודות מציאות יקרה זו שלא היא אצלו מאומת ומבורר בבהירות כאשר זממו היונים, והעיקר שאינו מניח ליהודי להאמין בכוחותיו ומדמה לו כי היצר חזק הוא ממנו ואינו יכול לו. וצריך האיש הישראלי להתחזק ולקבוע בדעתו באופן חזק ואמיץ כי דברים ככתבן ודבר אחד מדברי חכמים ותלמידיהם אחור לא ישוב ריקם, והקדוש ברוך הוא עוזרו ונותן לו כוחות גדולים מלעילא, שיכול על ידי הודאה אמיתית להתקרב אליו ולדבקה בו, וזה הוא ענין 'כתר' שמתגבר על הרשעה 'שבקרבו' ועושה השי"ת לכתרו להאמין באמונה שלימה בתורתו הק' ומדבק את עצמו באמת בחיי החיים ובמלכותו אשר בכל משלה.

התורה וחכמיה, ורגשי קודש של אהבה ויראה ודביקות.

ההסתרות שעשו היונים עודנה היום, וכאז האור מאיר ומציל

ואף כהיום הזה יש מענין אותם נסיונות הן ריבוי עניני החומר והממון המסיחים דעת האדם מתפקידו וחובתו בעולמו ומשכיחים את העיקר, והן חכמת יון של דורינו הבאה אלינו מחוקות הגוי והיא נגע ה'לברליזעם', שהיא אם כל חטאת ושורש לשיבוש הדעות אשר נצרך להבין דיני התורה כתנאי קודם למעשה קיומם, עד שבאים חלושי השכל להתרעם על מורי צדק יושבים על מידין בעת אשר מורים בענין שלא כדעת בעלי בתים. מה יקר חסד ה' עלינו אשר נתן לנו אור מופלא זה של הדלקת הנרות שהוא אש המבער ושורף כל מחשבות ורצונות אשר לא להשם יתברך המה, כי על ידי הדלקת הנרות זוכה האדם להדבק כביכול בעצמות קודשא בריך הוא ממש, וכאשר מקושרים ודבקים למעלה כל כך או אז כל עניני הגשמיות וה'גוישקייטען' מתבטלים מאליהם כלא היו, ומתקיים "ואתם הדבקים בה' וגו' חיים כולכם היום".

כשגוברים על ה'ולמלשינים' באים ל'כתר עליון'

ובזה יש לבאר ענין נשגב שמצאנו (סידור האר"י ועיין מאמרי אדמוה"ז

להודות ולהלל לשמך הגדול

כו

כוחו, מתקיים בו 'לקל גומר עלי' ונפעל מהשמים שלימות המצווה וההדלקה, נמצאת העבודה מחציתה באיתערותא דלתתא ומחציתה באיתערותא דלעילא, וע"י כל עבודה הלז זוכים 'כי לעולם חסדו' שעל ידי זה מושפע שפע רב במידת החסד של הבורא ית"ש.

בכל מצב שהוא תמיד יכול האדם להתקשר לאור זה

ועוד יש לאלוק מילין בטעם שנרמו כאן שם 'אהיה', והוא לימוד גדול שכאשר איש ישראל מתחיל לקרוא בשם ה' ולהודות ולהלל לשמו הגדול, ורוצה וחושק לעורר אור הגדול של חנוכה, וגם אם "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים", וגם אם עבר עליו לדאבון הלב כמה דברים אשר לא כדת, איננו מתפעל מכל זאת ולוקח את עצמו ביתר שאת לעשות עבודתו בשלימות ואומר לנפשו "מאי דהוה הוה, מכאן ואילך חושבנא", או אז מתקיים בו "אהיה אשר אהיה" כפירוש היהודי הקדוש זי"ע, שכאשר אדם מישראל אומר 'אהיה'- מעתה אהיה טוב להיות נחת רוח לבורא יתברך שמו ממעשי, עונה לו הבורא ברוך הוא בלא הבט על מצבו ועל עברו, 'אשר אהיה'- היינו אני אהיה עמך ואשרה שכינתי עליך¹⁷.

עבודת חנוכה רמוזה במקרא 'הודו לה' כי טוב'

ונבוא אל העין לראות היאך רמוזים כל ענינים אלו במקרא שפתחנו בו. 'הודו' הוא בגימטריא שם 'אהיה' שהוא ענין המעצור הנצרך בעת שאיש ישראל מוציא בפיו את שם ה' הקדוש והוא ענין 'הודו לה' שם אהיה הבא יחד עם אזכרת שם הוי' ויחדיו יהיו תמים וכנ"ל. 'כי טוב' רומז על האור הגנוז כמבואר בחז"ל עה"פ 'וירא אלוקים את האור כי טוב', וגם יש רמז נפלא בחשבון אותיותיו, היות ו'כי' פעמים 'טוב' עולה למנין תק"י, שחציו הוא רנ"ה והוא 'רינה' (ככתיבתו חסר ללא יו"ד), והוא ענין הרננות ותשבחות בחינת "אודה ה' בכל לבב" אשר בהם מתדבק יציר ביוצרו, וביותר בימי החנוכה המיוחדים להודאה כאשר אומרים "בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים", ובהם יכול כל איש ישראל לומר "פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה קה".

והענין שעולה 'רינה' רק לחצי 'כי טוב' ולא כולו, הוא על פי מה דאיתא שפעולת ההדלקה הנעשית על ידי ישראל עדיין אינה תכלית הדבר, כי האדם אין בכוחו להשלים מאומה ומי יוכל לקיים מצווה כתיקנה, אכן איש ישראל העושה כל אשר בידו ופועל ברעותא דליבא בכל

כו. וכן איתא מהרה"ק יחזקאל מקאזמיר זי"ע, ומקורו טהור בשל"ה הק' (הקדמה תולדות אדם שו) "במדרש (והזהיר משפטים מג) אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך

מילי דמלכא

משנה זו (אבות א, יד) 'אם אין אני לי מי לי וכו'". דשמעתי בשם הרב המגיד מו' מנחם, פירש הש"ס (עירובין נד.) 'האי עלמא כהילולא דמיא וכו'". שיש בהלולא כמה הכנות וכמה טרחות, ועיקר הכל שיאמר החתן להכלה הרי את מקודשת וכו', ובזה גם כן יש עיקר ושורש הכל, תיבת לי. כך בענין עולם הזה, כל הכנות וטרחות ותכלית הלימוד והמעשים שיוכה לדביקותו יתברך, לקיים מה שכתוב 'ובו תדבק', דזה ענין לי של הרי את מקודשת לי וכו' ודברי פי חכם חן. ובזה יובן 'אם אין לי מי לי' רצונו לומר אם אין אני עושה כל התורה והמעשים לתכלית הדביקות בו יתברך, שהוא ענין לי, אם כן מי לי והבן". וכדברים האלו כתבו כל בני היכלא תלמידי הבעל שם טוב והמגיד הגדול ממעזריטש זי"ע^כ אשר מטרת כל העבודה היא לבוא אל ההכנעה והדביקות ולעשות הכל לשם שמים ולהעלות כל הבריאה לשורשה, ובזה נמצא חן לפני ה' ונבוא אל העלאת נחת רוח לפניו.

לעשות נחת רוח לבורא ולהתקרב אליו יקר שבעתיים מכל סגולה

רבים בדורינו ובפרט הזקוקים להוושע בדבר ישועה ורחמים מבקשים

תכלית תורה ומעשים טובים היא הדביקות

וזאת יש לזכור תמיד ולהשים על לב כי היהדות אין ענינה מלבושי חסידים מיוחדים ולא שאר עניני חיצוניות הגם כי וודאי יש ענינים וטעמים לכל מנהג ישראל קדושים, איברא שכל אלו אינם המבוקש מהאדם, אלא הם מסייעין לעבודת המלך לבוא אל תכלית המכוון, ועיקר רצון ה' אשר עבדו נברא העולם הוא ד"רחמנא ליבא הוא דבעי", ותכלית כל התורה והמצוות אשר הרבה הקדוש ברוך הוא לישראל היא להגיע לזאת, ומה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה אותו ולדבקה בו בדחילו ורחימו. וזאת השריש הבעל שם טוב זי"ע שזאת הנקודה להיות דבוק בה' היא העיקר ובזאת יבחן האדם, בלא הבט על גודל גאונו והשגותיו כי "אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרכת לעילא" (תיקו"ז כה:), 'כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי'.

הדביקות היא סיבת ומטרת כל מלאכת עבודת ה'

זוה כלל גדול בתורת החסידות כדאייתא (תולדות יעקב יוסף ריש חומש במדבר) "עוד נראה לי לבאר

אמור להם לישראל כי שמי אהקה אשר אהקה, מהו אהיה אשר אהיה כשם שאתה הווה עמי כל אני הווה עמך", עיי"ש.

כח. הרה"ק הנורא רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע מגדולי תלמידי מרן אור חיינו המגיד

הפייט (שיר היחוד יום ראשון) "מה שאלתי ומה דרשתי ממך כי אם ליראה אותי, לעבוד בשמחה ובלבב טוב הנה שמוע מזבח טוב, כו' ואשמיע בקול הודיותך ואספרה כל נפלאותיך", ואז ודאי יקריים בנו "והייתם לי סגולה מכל העמים" ונראה נפלאות חדשות.

ומחזרים אחר כמה מיני סגולות, אךן השם יתברך אשר הוא לבדו 'פועל גבורות עושה חדשות מצמיח ישועות', הוא בעל הסגולות כולם ואינו צריך לשום עצה מאיתנו איך תהי לנו לישועה והוא חפץ מעמנו את דבר עבודתנו בהודאה ודבקות כאשר יסד

ג.

הנס נעשה בשמן זית זך שהוא חכמה

בו בזמן שהנס היה רק לשבעה ימים, כי בפח השמן שנמצא הרי היה שם מספיק ליום אחד. ובטורי זהב יישב על כך, כי מזה שנתברך השמן לשבעה ימים הבאים, נתברר למפרע, כי גם השמן שהספיק ללילה הראשונה היה בזה נס.

וזאת על פי העובדה עם האשה השונמית שלא היה לה כלום בבית, וצעקה לאלישע שיברכנה בישועה, ומסופר בנביא (מלכים ב', פ"ד), שאלישע שאל אותה מה יש לה בבית, והיא ענתה שיש לה אסוך אחד שמן, ויבקש הנביא אותו אסוך, והחל למלאות בזה את כל הכלים שהיו לה בבית עד שהתמלאו כולם עם שמן, ובכך באה לה הישועה.

תירוץ לקושית האחרונים משמן נס, שכל השמונים נמשכו לזה השמן.

הנה נס חנוכה היה בשמן הטהור. איתברך כבי מדרשא קושית האחרונים (שו"ת בית יצחק אורח חיים קי) על פי מה שחידשו התוספות (תענית ח:) שדבר שנתרבה על ידי נס הרי הוא הפקר אפילו כאשר נמצא ברשות הבעלים, ואם כן יקשה היאך היה השמן אשר בריאתו בנס כשר להדלקה הא הוי הפקר ולא הוי קודש^{כט}.

וייש לבאר הענין בהקדם תירוצו של הטורי זהב (או"ח סי' תר"ע) על קושייתו המפורסמת של הבית יוסף אמאי תיקנו חז"ל שמונת ימי חנוכה,

הגדול ז"ל רשם בכתב יד קודשו מכתב ארוך תוכו רצוף אהבה ודביקות, ובו מאריך טובא לבאר ענין זה להלכה ולמעשה (נדפס בסוף ספרו הגדול 'חיים וחסד').

כט. באופן דומה הקשה בדברי חיים (מאמרי חנוכה דף מ:) דדבר העומד להתבער הוי הפקר, והשמן צריך לבוא משל ציבור. וכל האחרונים הבאים אחריהם שקלו וטרו בזה.

מילי דמלכא

ומבואר כאן, כי אין הקב"ה משפיע את ברכתו על דבר ריק לעשות יש מאין לגמרי, כי אם על דבר שהיה כבר בעולם (וביארנו את הענין באריכות יותר במאמר 'אש תמיד תוקד לא תכבה' ש"ל בשנה שעצל"ט לכבוד חנוכה, עיי"ש).

ולפי זה מיישב הט"ז את קושיית הבית יוסף, כי באם היה השמן שנמצא הולך ודולק כל הלילה עד תומו, שוב לא היה יכול להימשך ברכת ה' מן שמן זה לשאר הימים, ועל כורחנו שבליילה הראשונה נשתייר מהשמן שנמצא למחרתו, ועל אותו השיוור חלה הברכה, ואם כן יש מקום לעשות זכר לנס גם על היום הראשון, כיוון שנשתייר מן השמן שהיה מדויק ללילה אחת ועכ"ז דלק כל הלילה, ולא עוד אלא שרק בזכות זה זכו לנס בשאר הימים^ל.

ויש להבין למה שאל אותה מה יש לך בבית, ולאיזה סיבה היה צריך שיהיה לה מקודם אסוך אחד של שמן בכדי שיהיה לו האפשרות לשלוח הברכה בשמנה, ואמאי לא היה אפשר לעשות נס שיזדמן לפניה שמן הרבה כמו שעשה לאחר שאמרה לו שיש לה האסוך האחת, ומאיזה סיבה ביקש דווקא שיביאו לפניו כלי מלא, ורק על ידי זה להביא הרווחה לביתה.

ומבאר הענין עפ"י המבואר בזה"ק (ח"ב, פ"ז): "רבי שמעון פתח, ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך, הגידי לי מה יש לך בבית, אמר לה אלישע, כלום אית לך על מה דתשרי ברכתא דקודשא בריך הוא, דתנינן אסיר ליה לבר נש לברכא על פתורא ריקניא, מאי טעמא, משום דברכתא דלעילא לא שריא באתר ריקניא".

ל. וז"ל המלא, "בטור הביא לשנה אחרת קבעום ח' ימים טובים. הקשה ב"י למה קבעו ח' ימים כיון דבשמן שבפך היה בו כדי להדליק ליל א' נמצא שלא נעשה נס אלא לז' ימים, ותירץ ג' תירוצים ע"ש. ועל כולם קשה שאין לנו רמז מזה שנעשה כן וא"כ היה לרבותינו להזכיר דבר זה כדי שנדע הנס מה שנעשה בלילה הראשון.

ול"נ לתרץ דלמפרע אנו רואין שגם בלילה הראשונה היה נס דמצינו בספר הזוהר על פסוק 'מה יש ליכי בבית' שאין הוא יתברך עושה נס ליתן ברכה אלא במה שיש כבר בעולם, ואפי' הוא דבר מועט אז הוא יתברך נותן ברכה להרבות המעט משא"כ בדבר ריקן אין שייך בו ברכה לעשות בריה חדשה. ע"כ ניחא כאן דאלו נדלק כל מה שהיה בלילה הראשון לא היה מקום לנס לחול על שום דבר אלא ודאי דגם בלילה הראשון נשתייר ממה שהיה ראוי לה וממנה נשתייר ועל אותו השיוור באה הברכה שנעשה שם נס להרבות אותו וא"כ ראינו שגם בלילה הראשונה נעשה נס".

בפר' וירא (וע"ע בשו"ת חת"ס חלק אר"ח סוסי' קצ"ז) מבאר הענין שהנביא אלישע אסף בדרך נס כל השמן שהיה ראוי לבוא אל כל הזיתים שבארץ והמשיכה אותם לתוך ביתה, וממילא נלקו כל שאר הזיתים ועי"ז נתייקר השער.

והנה ידוע, כי אסור להשתמש במעשה ניסים [ועיין אריכות בענין זה במאמר 'הבא ליטרה מסייעין אותו' שי"ל בשנה שעל"ט לכבוד חנוכה], כי על ידי כך אפשר לאבד מהחלק הצפון לעולם הבא, וכעובדא דרבי חנינא בן דוסא (תענית כה.), שאשתו ביקשה ממנו שיבקש רחמים שיזכו לעשירות, ומשהתפלל על כך התגלתה להם כעין פיסת יד שהושיטה להם רגל שולחן של זהב, אך בלילה שלאחריו הוא ראה בחלומו, איך שכל הצדיקים מסיבים בגן עדן סביב לשולחן של ארבע רגלים, ואילו הוא יושב ליד שולחן בן שלוש רגלים, וזה היה רמז, כי ע"י שהשתמש בנס איבד בזה חלק מרב טוב שהיה צפון לו לעולם שכולו טוב, וכמובן שמיד וויתר על בקשתו, וביקש רחמים ולקחו ממנו חזרה את הרגל שקיבל יום קודם. ומהאי טעמא איתא בכתבי הגר"א, שאסור להתעקש ולהתפלל להקב"ה שיעזור לו על ידי נס.

ובזה יובן, שאמנם בוודאי שהקב"ה יכול לשנות את חוקי הטבע ולעשות נס יש מאין, ואין מעצור לה' להושיע בדבר הקיים בעולם או בדבר שלא בא לעולם, רק מי שנעשה לו נס

אלישע המשיך במעשיו את מקור כל השמן שבעולם לתוך הפך של השונמית

והנה להמתכונן מונח בדברי הט"ז דבר עמוק ביתר ע"ד הנס שנעשה בהשמן, שגם הדרך שנעשה נס זה הראה לבנ"י גודל חיבתן לפני הקב"ה ושכל העולם ומלואו וכל הבריאה וכל אשר בה הם רק עבור כלל ישראל בניו האהובים בכדי שיהיה באפשרותם לקיים מצותיו ולדבק בו ית' על ידם, דהנה ניתנה ראש ונתכונן בעובדא דאלישע ובהסבר הזוה"ק על כך, שאין הקב"ה משפיע ברכותיו על דבר ריק, ויש להבין, וכי קשה לו להקב"ה לעשות יש מאין, הלוא כל הבריאה כולה נעשתה יש מאין.

ובהקדם יש לבאר, דלכאור' מה הועיל אלישע בזה שהרבה את מקצת השמן ומילא את כל כלי ביתה בשמן, מה יתן ומה יוסיף לה שיהיה לה שמן רב, הרי בגוש חלב היה רבבות נחלי שמן (דכמבואר בהפסוקים לא היה בימי אלישע רעב כמו בימי אליהו), וממילא מה יעזור לה ריבוי השמן וכי איזו ישועה תצמח לה במה שהרוויחה עוד כמה פרוטות שיכולות לעזור לה לתקופה קצרה בלבד, הלוא היא היתה צריכה להרווחה כללית בבית.

רק הענין הוא, דהנה מבואר במדרש (הובא שם ברש"י) שתייקר אז השער של השמן וממילא נתעשרה היא ע"י השמן הרב שהיתה לה. והחתם סופר

ועל כן עשה הנס באופן זה שנשאר שמן של טבע, שאותו שמן יוכל להמשיך שמן אחר שהוא ג"כ שמן של טבע, כי שמן של נס אינו בערכו של שמן טבעי, ואילו היה יבער כל השמן כבר מיום ראשון, אזי השמן שביום שני היה כל כולו שמן נס, ועל כן נשאר שמן קצת מיום ראשון, ואותו שמן יכול להמשיך עוד שמן שהוא בערך שמן זה, ששני השמנים האלו הוא שמן טבעי, וכנ"ל שגם השמן של יום שני היה זה שמן טבעי שהמשיך הקב"ה השמן משאר שמנות שכבר נמצא בעולם.

ובזה יש ליישב קושיית העולם ומתאמרא ביה משמיה דהגר"ח מבריסק ז"ל וגם משאר גאוני קדמאי, שלכאורה איך יצאו מצוות הדלקת המנורה באותו שמן של חנוכה, והרי התורה אמרה ויקחו אליך שמן זית זך, וא"כ אותו שמן שבו נעשה הנס לא היה שמן הבא מן זית אלא שמן מן השמים שנברא בנס, ולכאורה לא יצאו בזה מצוות ההדלקה.

ובזה מבואר גם מה שהוקשו מדברי התוס' שדבר שנתרבה על ידי נס הרי הוא הפקר וא"כ אינו של הקדש, כי נעשה הנס בחנוכה כמו שנעשה באלישע הנביא, שהקב"ה המשיך שמנים אחרים ממקור וכח השמן שכבר נמצא בעולם, ואותן השמנים אכן הם שמנים של זיתים ולא שמן נס.

על ידי בריאה חדשה, הוא יכול על ידי כך לאבד חלק המוכן לו בגן עדן. ובהיות ואלישע לא רצה להמשיך לאשה השונמית נס שעל ידי זה תאבד את חלקה בעולם הגמול, הוא גלגל את הישועה דווקא על ידי דבר הקיים כבר בעולם, ובאופן שלא יצר בריה חדשה רק ע"ד השמן שהיתה מכבר בביתה המשיך את מקור וכח כל השמן שבעולם שכולם יקבלו את מקור השפעתם מהכד שלה, וממילא לא היה הדבר נחשב כיצירה חדשה.

ובשנדייק בלשון החתם סופר ז"ל יראה שכתב כן בלשונו הקצרה, וז"ל "ויעמוד השמן, פי' נתייקר השער כפירש"י, והיה זה בטבע כי הנביא המשיך שפע השמן שהיה ראוי לבוא אל הזיתים ובא לתוך ביתה של זאת וממילא נלקו הזתים ונתייקר שער השמן". וזה מכוון עם דברינו שהיות ולא עשה אלישע נס בבריאת שמן חדש יש מאין רק שע"י השמן שהיתה בכיתה היה אלישע ממשיך כל השמנים האחרים, זה נקרא מעשה שע"י ה"טבע".

ישוב קושיית הגר"ח שאיך הדליקו בשמן נס והתורה אמרה שמן של זית

ובמו"כ היה בנס של חנוכה, שבוודאי אין מעצור לה' להושיע, ויכול לעשות גם יש מאין, אך כאן רצה שתהיה הנס גם בטבע,

שבעולם שהוא החכמה נכסף אל שורשו ונמשך לבית המקדש.

על ידי ההמשכה שהייתה במקדש ניתן כח המשכה לדורות

ומהשמים סובבו שייעשה הנס באופן של המשכה דייקא, כדי לפתוח פתח לדורות שבכל שנה ושנה בעת הדלקת הנרות יכולים ישראל לפעול ענין המשכה, ו'מדליקים מנר לנר' היינו מהארת נר החנוכה ממשיכין אורה לנר ה' נשמת אדם, וממשיכים לאדם חכמה בסוד 'ושמן על ראשך אל יחסר', שיהיו הארות החנוכה נחקקים בקרבו למען יעמדו ימים רבים.

ובואת נבאר כל הענינים האמורים ויהיה למתוק בפינו, כי השמן מורה על שפע רוחני של חכמה ואור ה', וכאשר גברו בית חשמונאי וניצחו את היונים הרשעים נכנסו למקדש ואחזתם פלצות איך שטימאו היוונים כל השמנים וקלקלו וגישמו כל צינורי שפע החכמה, חסדי ה' כי לא תמנו אשר השאיר לנו שריד פך אחד של שמן טהור

המשכת השמן הוא מופת נשגב וענינו לבוא לחכמה האמיתית

וודאי ענין נכבד זה של המשכת שמן אינו דבר של מה בכך ופעלו אלישע איש האלוקים שהובטח לו על היותו מחולל מופתים ונתקיימה בקשתו מאליהו הנביא קודם עלותו בסערה השמימה (מלכים ב ב, ט) ו'יהי נא פי שנים ברוחך אלי', ובכוחו הגדול משך כל השמן שהיה ראוי להיות בכל זיתי העולם אל תוך שמנה של אותה אשה, כן פעלו החשמונאים אף שלא היו נביאים, על ידי שהלכו במסירות נפש למען שמו באהבה ניתן להם שם וכוח כאחד הגדולים ונפעל להם זאת מהשמים.

ועומק ושורש הענין, הנה שמן הוא חכמה^{לא} כנודע, ועל ידי מעשי הכהנים אשר קידשו שם שמים בכל לבבם ונפשם, וביירו והעידו כי כל חכמי העולם כלא היו וחכמה יונית היא שקר והבל, ו'הן יראת ה' היא חכמה" וכפירושו "יחידה היא בעולם". אז נעשה גילוי כבוד מלכותו בעולם והארת שם הוי' זרחה לארץ ולדרים עליה ברחמים, וממילא השמן

לא. וראה בזרע קודש לרה"ק מראפשיץ זי"ע (לחנוכה במאמרים הראשונים) "כי שמן רומז לחכמה שהיא בחינת ראשית כמו שכתוב (תהילים קחא. י) 'ראשית חכמה', ומבחינת חכמה יוצא אור כמו שכתוב (קהלת ח, א) "חכמת אדם תאיר פניו", וכן שמן הוא ראשית שהוא עליון על כל המשקין וממנו יוצא אור ולכן כתיב (משלי כא, ט) "אוצר נחמד ושמן בונה החכם", שהשמן והחכמה הם בבחינה אחת כנ"ל, וכן אמרו חז"ל (יומא עו:): "חמרא וריחני פקחין" וכתוב (שיר השירים א, ג) 'לריח שמניך טובים'."

שהספיק לח' ימים ומעבודת ההמשכה אשר זכו לה וכנ"ל נמשך אור לכל נפשות ישראל ותיקנו עצמם וחזרו לאמונה התמימה המסורה מאבותינו, והתקברו אל השם יתברך והודו לו בכל לבבם ומזאת באו אל התכלית העליונה שהיא רוב אהבה ודביקות בבורא יתברך שמו.

בחזרתו של כהן גדול, שהוא שפע שלא שזפתו עין נכרי ויד טמאה לא נגעה בו, וזה היה מורה על השכל האלוקי השופע עלינו, וממנו הייתה לנו אורה גדולה שכולה רוחניות ודבקות, אור של שם הוי' שהוא אור הגנוז הבווער כאש גדולה, ומאור זה נמשך בתשוקתם עוד שמן עד

ד.

כימים ההם בזמן הזה ישנו אור עריבות דביקות בה'

בנסלב, ואיש החפץ להאיר נשמתו ידבק אז בכל חושיו וכוחותיו להודות לשבח ולפאר לבורא כל עולמים שעשה ניסים לאבותינו ולנו, ובזאת יוכל להמשיך מנרות המנורה אור גדול לכל ימי החנוכה ומהם יצחצח נשמתו באור יקרות עד שתהא שלהבת עולה מאליה להאיר לו לכל השנה כולה.

גם היום הנרות בווערים בנס ומאירים למדליק ונצרך להאמין בזאת

ובכל החזיון הזה אשר היה בימים ההם כן הוא בזמן הזה לכל איש ישראל בעת הדלקתו, אשר הטיפה הראשונה הדולקת ברגע הדלקת המצוה היא שמן רוחני ממש הבווער

לב. ואל תתמה על החפץ שאיך יתכן לומר על שמן רגיל הדולק כדרכו שהוא דולק בנס, ראה מה שכתב בשפת אמת (ליקטים לחנוכה) "הבית יוסף הקשה בלילה ראשונה לא היה נס וכו', והנה חכמינו ז"ל נאמנים בעדותן כי נעשה בו נס נמצא כי השמן בעצמו שהיה בהפך דלק בנס ואף שהיה יכול לדלוק בלי נס לחיבה יתרה דלק בנס וכו' זה הוא נס יותר וכו' כי באמת גם לניסים יש סדר מיוחד כמו שכתב המהר"ל בס' גבורות ה' בהקדמה וכו', אבל להיות נס בתוך הטבע כנ"ל שדולק השמן שדרכו לדלוק תמיד ומכל מקום ידלוק דרך נס, זה נס בתוך נס ויוצא מן הסדר.

ואף לדורות כן כאשר כתב (תרל"א ליל א) "ונראה כי מאחר שהיה הדלקת המנורה בימים אלו על פי נס אף שלא היה שמן לבני ישראל להדליק. אם כן גם עתה אף שאין לנו מנורה ושמן טהור. גם כן שייך הדלקה על פי הנס".

עצומים וסייעתא מופלאה מלעילא לדבוק בחיי החיים ולראות את ישועת ה' אשר יעשה להציל האדם משופטי נפשו בגשמיות וברוחניות, מפחד זה הוא כשוטה ייחשב ואילו המהלך ומחשבת החשמונאים היא האמת לאמתה לאורה נסע ונלך, והדברים יורדים חדרי בטן לאיש מביין.

עיקר עבודת הימים היא התעוררות הנפש להודאה וקרבת אלוקים

בימים קדושים שהמה "ימי שמחה" (רמב"ם הל' חנוכה ג, ג) ישראל

קדושים בכל מקומות מושבותיהם ששים ועולזים בשמחת היום, ומרבים בסעודות עם זמירות ותשבחות שעל ידי זה הם סעודת מצוה (רמ"א א"ח תר"ע, ב ועיין שו"ת מהרש"ל פה) ונהגו להכין כמה מיני מאכלי חלב ושמן לזכר הנס, וודאי כולם אהובים וברורים. אמנם "מי חכם וישמר אלה" (תהילים קז, מג) להדבק בנקודה הפנימית והאמיתית של היום, לגשת אל הדלקת הנרות כראוי מתוך הכנה רבתי ורעותא דליבא להתקשר ולהתחבר לבוורא ברוך הוא על ידי הלל והודאה בכל כוחו וכוחותיו עם הזכרת שם הוי' בדחילו ורחימו, ולהאיר נפשו באור

ולא נצרכא אלא לחזק אמונתנו ולבטוח בו באמת ותמים, לג' כאשר נתבונן במעשי החשמונאים הוא לכאורה דבר תימה, איך מלאם ליבם והרהיבו עוז לצאת קומץ אנשים חלשים ומעטים להילחם במלכות גדולה שכזאת אשר לה חיילות ורכב ופילים לאין מספר, שהוא מעשה הנראה חסר תוחלת אשר העושים זאת כשוטים ייחשבו, ולא האמין אז איש שישובו מהמלחמה חיים, אף גם זאת שעוד ינצחו בה ויקבע ליום טוב וודאי איש לא פילל ולא מילל.

אבל לאמיתתו של דבר המה היו 'בני בינה' כי עיני שכלם ראו נכוחה אשר השם יתברך הוא גאה גאה מעל כל חיל ושלטון, והשם יתברך נמצא תמיד עם מקדשי שמו וקרוב הוא לכל קוראיו, ומה להם לפחד מאנטיוכוס וכל גונדא דיליה, הלא (תהילים כ, ח) "המה ברכב והמה בסוסים ואנחנו בשם ה' וגו' נזכיר" ומקרא מלא דיבר הכתוב (דברים כ, ג) "אל יירך לבבכם אל תראו אל תחפזו ואל תערצו וגו' כי ה' אלוקיכם ההולך עמכם להלחם לכם". ואדרבה, איש הירא ורך הלבב החושש מהמכשולות אשר יצרו מערים עליו ואינו מאמין כראוי אשר יש לו כוחות

ג. וחנוכה היא זמן האמונה והביטחון, כדאיתא מתלמידי האריז"ל (מחברת הקודש שער חנוכה, נהר שלום כוונת חנוכה) ששמן הוא בא"ת ב"ש 'ביט', וביארו בזה (זרע קודש חנוכה ליום א) שענינו לשון הבטה והסתכלות כלפי מעלה ולבטוח בשם ה', כדאיתא (ר"ה כט.) 'שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים'. ורמזו במקרא (תהילים קיג, ז ח) "נכון ליבו בטוח בה' סמוך" ראשי תיבות: חנוכה.

מילי דמלכא

הנרות יאיר לנו באור פני מלך חיים
 לקבל עול מלכות שמים מחדש
 ולהיות עבדים נאמנים לה' ולתורתו,
 עדי נזכה כולנו לאור הגדול בביאת
 גואל צדק, אמן.

הנרות [שתיבת 'נפש' נוטריקון נ'ר
 פ'תילה ש'מן], אז תתחזק ותתרפא
 והיתה לה שמחת עולם.

בה יתן ה' וכה יוסיף חסדו שנזכה
 לנצל קדושת שגב הימים ומאור

הארת י"ג מידות בימי החנוכה

דברות קודש ראש חודש טבת תשפ"ב

- תמצית ועיקרי הדברים -

השפע ומודדים את האדם לפי מעשיו בתורה ומצוות האם ראוי לקבל את השפע או לא.

הנהגת י"ג מידות הרחמים הם לא לפי ערך מעשי האדם

אמנם אף שהקב"ה משפיע שפע באופן מדוד ומוגבל כדי שלא יהיה העולם הפקר ויהיה דין ולא יעשה איש הישר בעינו כנ"ל, מכל מקום לפעמים מתעורר ביותר הרצון העליון להשפיע ולהיטיב, והוא מתגבר וממתיק את המדידות וההגבלות של המידות ד'זעיר אנפין' ונשפע שפע רב לכל אחד ואחד בשווה אף שאינו ראוי מצד מעשיו.

והנה אחר חטא העגל, היו בני ישראל בסכנה גדולה כמו שכתוב (שמות לב, ט): 'ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם' וגו'. ומשה רבינו ע"ה עלה למרום ארבעים יום, והעתיר בתפילה להקב"ה, ואז אמר לו הקב"ה: 'סלחתי כדברך'.

א.

הנהגת המידות העליונות

הנה הקב"ה הוא אין סוף, וברצונו הטוב יכול הוא להשפיע שפע רב טוב בלי חשבון וגבול לכל אחד ואחד, אבל באופן כזה יכול לבוא חורבן העולם ח"ו, כי כל אחד יעשה הטוב והישר בעיניו ולית דין ולית דין. ועל כן הנהגת השי"ת היא להשפיע במדה כנגד מידה לשלם שכר לעושי מצוה לאוהביו וליראיו ולעובדיו, ולהעניש לעוברי עבירה.

והנהגה זו נקראת בשם 'מידות', מידת החסד והגבורה וכו' כמו שכתוב (דה"א כט, יא): 'לך ה' הגדולה והגבורה' וגו', ובלשון הזוהר הקדוש והאר"י ז"ל נקראים המידות 'פרצוף זעיר אנפין', ועל ידי המידות יורד השפע לעולם הזה באופן מדוד ומוגבל, לפי מעשיהם של התחתונים. ולכן נקראים 'מידות' מלשון 'מידה ומשורה' לפי שהמידות מגבילים את

ביאור עניין י"ג תיקוני דיקנא

ונודע מה דאיתא בזוהר הקדוש (ח"ג אדרא רבא דף קלא, א. אדרא זוטא רפט, א) ובכתבי האר"י ז"ל (עץ חיים שער יג, שער הכוונות דרושי ויעבור ועוד) שי"ג מידות נשגבות אלו מושרשות בספירת ה'כתר' הנקרא 'פרצוף אריך אנפין'.

ובפרמטות יותר, ידוע מה שכתבו הקדמונים על פסוק:

'מבשרי אחזה אלוה' (איוב יט, כו), כי כמו שבאדם התחתון יש ראש, אזנים, עיניים, פה, ידיים ורגליים וכו' כן נמצאים באדם העליון כביכול כל אלו הבחינות.

ואיתא בזוהר הקדוש ובכתבי האר"י ז"ל (שם) שי"ג מידות אלו

ובאותם ימים ששהה משה רבינו ע"ה בהר לימדו הקב"ה שלש עשרה מידות של רחמים, ואיתא בגמרא (ר"ה יז, ב): 'מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, אמר רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם'.

ובן דרשו חז"ל (ברכות ז, א) על פסוק (שמות לג, יט): "והנחתי את אשר אחון" אף על פי שאינו הגון, "וריחמתי את אשר ארחם" אף על פי שאינו הגון, "דהיינו שהנהגה זו היא שלא לפי ערך מעשי האדם ל'.

לד. ראה מש"כ בזה מרן הרמח"ל זי"ע בספרו דעת תבונות (א' - מ"ב) וז"ל: 'ומעוצם יחוד שליטתו הוא שאין לו שום הכרח וכפיה כלל, וכל סדרי המשפט וכל החוקים אשר חקק, כולם תלויים ברצונו, ולא שהוא מוכרח בהם כלל. הנה כשרוצה - משעבד רצונו, כביכול, למעשי בני האדם, כענין ששינוי (אבות פ"ג מ"ט) "והכל לפי רוב המעשה", וכשהוא רוצה - אינו חושש לכל המעשים, ומטיב בטובו למי שרוצה, וכמו שאמר למשה רבנו ע"ה (ברכות ז' ע"א), "והנחתי את אשר אחון - אע"פ שאינו הגון". וכבר נאמר (איוב ל"ה, ו), "אם חטאת מה תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה לו", ואז נאמר (ירמיהו נ', כ'), "יבוקש את עון ישראל ואיננו וגו' כי אסלח לאשר אשאר", וכן נאמר (ישעיה מ"ח, י"א), "למעני למעני אעשה לי ואיך יחל", "אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור" (שם מ"ג, כ"ה), וכן נאמר (זכריה ג', ט'), "ומשתי את עון הארץ ההיא ביום אחד". זאת נחמתנו בעניינו, כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותנו ימתין, או מחסרון מעשים יחליפינו ח"ו, אלא מפני השבועה אשר נשבע לאבותינו והברית אשר כרת. הנה אפילו אם לא יהיה זכות בישראל - כשיגיע עת מועד, יום נסתם בלבנו, הנה על כל פנים יושיענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה'.

ימים רצופים אשר אחר יום ר"ח עצמו של אלול, ושעל ידי זה אשיג איזו השגה. וכוננת אלו התעניות הוא, כי בחודש אלול נפתחים י"ג מקורות של הי"ג תיקוני דיקנא דעתיקא'.

ובן כתב בסידור רבי שבתי [להרה"ק ר' שבתי מראשקוב שהיה תלמיד הבעש"ט]: 'ימים אלו הם ימי רצון, כי באותן הימים נפתחין י"ג מקורות של י"ג תיקוני דיקנא ומתגלין ומאירים למטה, ונקרא עת רצון'.

ובפרט בחודש השביעי הוא חודש תשרי מתעוררין ומתגלין הי"ג מידות, כמו שכתב בווהר הקדוש (ח"ב קעז, א, בספרא דצניעותא פרקא תניינא):

מרומזים ב"ג מקומות שונים בפניו ובזקנו של פרצוף אריך אנפין ונקראים י"ג תיקוני דיקנא קדישא דאריך אנפין.

זמנים שמתגלים י"ג מידות של רחמים

הנה יש מועדים וזמנים מיוחדים שבהם מתעורר הנהגה נעלמת זו של הרצון העליון כמו בחודש אלול, כמו שכתב רבינו חיים ויטאל ז"ע בשער רוח הקודש (דף מד, א) וזה לשונו: 'בראש חודש אלול שנת ה'של"א ליצירה אמר לי מורי ז"ל [האר"י הקדוש] שאתענה אותם שני

לה. בא וראה מה שדיבר בקדשו מרן רבינו בעל התניא ז"ע בענין זה בספרו ליקוטי תורה (פרשת ראה ד"ה ושמתי דף כ"ה ע"ב) "וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים באלול שקודם עשי"ת. כי הנה בעשי"ת מתגלים רחמים רבים אחר קדימת התשובה, כי באתערותא דלתתא דוקא אזי הוא אתערותא דלעילא, וכמבואר בזהר (ח"ב דף קס"ב ע"ב) ע"פ אם ישם אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף (אייב ל"ד, י"ד) רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, והנה כד אייתי רוח ממטה למעלה כאשר רצון לבו לה' בבחינת בכל מאודך, בחילא יתיר, אזי ימשיך ג"כ רוח דוגמתו מלמעלה למטה בח' מאד העליון שבלי גבול, והן הן י"ג מדות הרחמים שבפסוק מי אל כמוך נושא עון וגו'. אך גם בכדי שתהיה אתעדל"ת זו שנשוב אל ה' בכל נפשנו ומאדנו צריך ג"כ התעוררות מלמעלה עד אשר ממרום יערה רוח ה' על ישראל עמו לעורר לבבם שיצעקו אל ה' מתוך תוכם נקודת לבבם. וזהו ענין התגלות י"ג מדות הרחמים שבאלול שע"י הרחמים האלה קמה נפשו מנפילתה וגם נצבה ועולה לה' ברוח נדיבה בבחינת ובכל מאודך ממש בחילא יתיר. ולכן מבואר בדברי רז"ל שצריך להרבות בצדקה מר"ח אלול, והיינו מטעם הנ"ל כי צדקה תרומם ותגביה. ולכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה קודם ק"ש בקשות התעוררות רחמים עלינו בשתים שלפניה והוא מה שאומרים אבינו אב הרחמן רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין וכו', וכן ברחמיך הרבים רחם עלינו, ברחמיך הרבים דייקא".

מילי דמלכא

רחום, וחנון, ארך, אפים, ורב חסד, ואמת, מתעוררים ומתגלים בראש השנה על ידי מצוות תקיעת שופר^ל.

ועיקר ההארה היא במידת 'ואמת', בבחינת 'אשרי העם יודעי

תרועה הוי"ה באור פניך יהלכון' (תהלים פט, טז) וכמו שכתב האר"י ז"ל (ראה בהערה) כי בעת אשר מתאדמים פני התוקע, נמשך אור עליון ממידת 'ואמת' שהיא הארת הפנים העליונים דאריך אנפין.

"בזמנא דמטא תשרי ירחא שביעאה, משתכחי אלין תליסר בעלמא עלאה, ומתפתחי תליסר תרעי דרחמי, בההוא זמנא (ישעיה נה ו) 'דרשו יהו"ה בהמצאו' כתיב".

גילוי מידת ואמת ע"י תקיעת שופר

והנה בכתבי האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי ראש השנה דרוש ז) נתבאר כי שבעה מידות הראשונות שהם א"ל,

לו. וז"ל הקדוש (בדילוג): ותכוין בענין השופר בעצמו, כי הוא קצר למעלה ורחב למטה בסוד (תהלים קי"ח, ה) מן המצר קראתי י"ה, מקום המצר הוא מקום הקצר הנתון בפיו של התוקע, ומקום רחב הוא למטה, כי כן הוא בחי' המקור שלו שהוא הדיקנא דעתיקא אשר הוא הכופה ומבסם כל כחות הדין כולם כנודע. והנה הדיקנא ההוא הנה היא מצר מלמעלה ולמטה מתרחבת יותר, ויש בה ב' שמות י"ה הנמשכים מב' שמות אלהים אשר בב' פאתי הראש שמשם נמשכת ויוצאת הדיקנא כמבואר אצלנו בביאור י"ג מדות של ויעבור בתפילת שחרית דחול, ושם י"ה הא' העליון הוא למעלה במצר ושם י"ה הב' התחתון הוא למטה במרחב. וזה מה שאמר הכתוב מן המצר קראתי י"ה, ולכן צריך שפיו הקצר והמצר יהיה למעלה בפיו של התוקע ופה הרחב יהיה למטה, ותכוין כי ע"י תקיעת שופר זה אתה מוריד אותם ב' שמות של י"ה י"ה העליון והתחתון שבמצר וברחב של הדיקנא כאן במקום הזה לאכפייא כל הדינין האלו, כי שם הוא שורש ומקור כולם כנודע.

הנה הודעתך כי התיקון השביעי דבי"ג תיקוני דיקנא דעתיקא הוא נק' ואמת והוא בחי' תרין תפוחין קדישין דעתיקא ושם נתבאר כי הם ז' היות דס"ג שהם בגי' אמ"ת.

ונבאר ענין האדם התוקע אשר פניו מתאדמים בעת שתוקע, והוא כי בהיותו תוקע להוציא ז' הבלים וקולות אלו מחוץ לשופר, אז מתעוררים שרשיהם ומקוריהם שהם ז' היות דס"ג אשר בתרין תפוחין דעתיקא ומאירין ומתאדמין פניו, וז"ס הארת פני התוקע. וגם לסיבה זו נקרא שופר מלשון שופריה דאדם וכיוצא בזה, כי על ידי השופר מתעורר יופי העליון של תרין תפוחין דעתיקא ומתגלית הארתם למטה בעת תקיעת השופר כאשר מתאדמים פני התוקע כנזכר.

הארת י"ג מידות בימי החנוכה

מא

הרי לנו שהמידה השביעית 'ואמת'
כוללת את שאר המידות
העליונות שהם מא"ל עד ורב חסד.

גילוי מידת נוצר חסד ונקה ביום הכיפורים

וביום כיפור מתגלים ששת המידות
האחרות נוצר חסד^ל, לאלפים,
נושא עון, ופשע, וחטאה, ונקלה^ל.
וענין מידת 'ונקה' היא הטהרה והנקיון

ובוזהר הקדוש (ח"ג אדרא רבא קלג, ב)
איתא: 'תרין תפוחין אלין
דאינון תיקונא שביעאה, אינון כללא
דכל שיתא תיקונין דאמינא' וכן אמרו
שם עוד (קלד, א): 'דא הוא תיקונא
שביעאה דכליל שיתא בתרין תפוחין',
וכן כתב האר"י ז"ל בשער מאמרי
רשב"י (דף נט ע"ג): 'המידה הז' היא
ואמת וכו' כי להיותו שביעי הוא כולל
כל שית תיקונים הראשונים והיא
שביעי להם'.

לז. וראה ענין נפלא במידה השמינית היא מידת "נוצר חסד" בתורת הגר"א חבר
זי"ע בספרו הנפלא פתחי שערים (נתיב פרצוף א"א, פתח מ"ג), וביאר שתיקון
השמיני, הוא המזל העליון מב' המזלות (נוצר ונקה), ובמזל זה מתגלה חסד
עילאה, והוא שורש לכל החסדים הנמשכים בכל הפרצופים, שלכן נקרא מזלא
מלשון נזילת השפע מלמעלה למטה. ירידת שפע זה הוא למעלה מן הטבע
ברחמים גדולים שהם למעלה ממדרגת הז"א. לכן, עם ישראל שהנהגתם היא
ג"כ למעלה מהנהגת הטבע, הם תלויים בב' מזלות עילאין אלו שהם קשורים
בא"א שהוא ענין הנהגת הרחמים והרצון, ואינם תלויים בשאר המזלות הקשורים
בטבע ובסדר הנהגת הזמן. חסד זה שבמזלא הוא לא רק נושא וסובל את
העונות עד שנשכך העונש, אלא הוא כובש את העונש מיד ומסירו מן מחשבת
הקב"ה לגמרי^ל.

לח. בוא וראה נפלאות במידה הי"ג היא מידת "ונקה" גם הוא מתורת הגר"א חבר
זי"ע בספרו הנ"ל (שם, פתח מ"ה), וביאר שהתיקון י"ג, הוא מזלא תתאה משני
המזלות, ובו שערות הדיקנא מגיעים עד לטבור בצד המכוסה של הזקן אצל
הצואר. תיקון זה הוא סוד הארת הבינה עצמה והוא תכלית כל הביורים וכל
התיקונים, דביה סליק וביה סלקין אינון דלא הוו (זוח"ב דף קע"ז ע"ב). והוא המתגלה
לעתיד, כמ"ש, **וזרתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאתכם ומכל
גילולכם אטהר אתכם** וגו' תיקון זה יתגלה באלף השביעי בלבד, לאחר שהנוקבא
תצא לגמרי מתחת ממשלת הסט"א. כמו כן, הארת תיקון זה בעוה"ז הוא סוד
קבלת תשובת החוטאים לאחר יציאתם מן הסט"א האחוז בנפשם. משום
שהתשובה צריכה לחתירה מתחת כסא הכבוד, לפני משורת הדין, לכן תיקון
זה הוא בצד המכוסה של הזקן, שהצואר הוא שורש הדינים, ושם מכסה המזלא
תתאה את אותם הדינים בשורשם. תיקון זה שהוא כאמור סוד קבלת התשובה,
הוא מאיר ביום הכיפורים שאז הנוקבא עולה לבינה ומקבלת שם את תיקונה.

החנוכה זוכים בני ישראל להתנוצצות והתגלות האור הגנוז. ותחילה נבאר ענינו של האור הגנוז בכללות, ואחר כך יובאו דברי רבותינו הקדושים אודות האור הגנוז המתנוצץ בימי החנוכה.

בפרשת בראשית (א, ג'ד) כתוב: 'ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך', ואמרו חז"ל (חגיגה יב, א. וראה עוד בראשית רבה פ"ג, ה): "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים, עמד וגנוז מהן, שנאמר (איוב לח, טו): 'וימנע מרשעים אורם', ולמי גנוז לצדיקים לעתיד לבא"מב.

וענין 'אור הגנוז' יבואר לפי מה שכתבנו לעיל בענין הארת הרצון העליון, כי הקב"ה הוא אין

הנמשכים מלמעלה על ידי תשובת בני ישראל"ט.

ב.

תוקף הארת ימי החנוכה

הנה מודעת זאת בכל הארץ תוקף הארת ימי החנוכה, ובפרט היום השמיני הנקרא 'זאת חנוכה"מ. ונבוא בזה לרדות דבש מנופת צוף בדברי האר"י ז"ל, ומאורם של תלמידי מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע.

הנה כתב רבינו האר"י ז"ל (פרי עץ חיים שער ר"ח חנוכה פורים פ"דמא) לכוון בהדלקת הנרות לעורר את הי"ג מדות של רחמים, וצריך לכוונם בסדר, והיינו בליל א' למדה הראשונה א"ל, ובליל ב' רחום וכו' עד בליל ח' מן נוצר עד ונקה.

ענין אור הגנוז

והנה ידוע את אשר גילו לנו תלמידי הבעש"ט זי"ע אשר בימי

לט. כנ"ל בהערה מדברי מהגרי"א חבר זי"ע.

מ. ראה בני יששכר (מאמרי כסלו טבת, מאמר י"ב אות א) "יום השמיני דחנוכה מנהג בני ישראל לקרוא את שמו זאת חנוכה ולא דבר ריק הוא".

מא. וז"ל, "בברכה יש י"ג תיבין, נגד י"ג מכילין דרחמי, דאמא מקשטי לברתא לתקנא הוד דידה. וקשטה בח' מכילין דידה קדמאין מן א"ל וכו', עד תמינאה נוצר חסד. ויכוין למכילתא חדא, שכל א' כלול מ"ג, וביום השמיני שהוא נוצר חסד, מעוררת ביומה כל שאר המדות, ע"י בטישה דנוצר עם ונקה, שהם ב' מזלות עלאי ותתאי, כדי להשפיע למלכות".

מב. והנה בספר הקדוש יושר דברי אמת (אות ג') כתב בזה "וכמו ששמעתי מפי הרב החסיד מו"ה גרשון לאצקיר תלמיד האלהי ר' דוב בער ז"ל, שאמר בשם

הארת י"ג מידות בימי החנוכה

מג

הראשון הוא הרב עיר וקדיש אשר דבריו דברי קבלה וקבל מאליהו ז"ל הלא הוא בעל הרוקח (רוקח הגדול סי' רכ"ה) שכתב, מדליקין בחנוכה ל"ו נרות, לפי שבחנוכת העולם כתיב (בראשית א, יז): 'ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר', וכדאיתא בפסיקתא רבתי (פרשה כ"ג) אותה אורה שנשתמש אדם הראשון היתה ל"ו שעות. וכתב עוד שעל אות ט' של 'וירא אלהים את האור כי טוב' (שם, ד) יש על אות ט' ארבעה תגין, להורות ארבעה פעמים ט' היינו רמז אל ל"ו נרות של חנוכה, עיין שם עוד

סוף, וברצונו הטוב יכול הוא להשפיע שפע רב טוב בלי חשבון וגבול לכל אחד ואחד, אבל באופן כזה יכול לבוא חורבן העולם ח"ו, כי כל אחד יעשה הטוב והישר בעיניו ולית דין ולית דיין, ולכן העלימו הקב"ה בבחינת 'וימנע מרשעים אורם' כנ"ל.

הארת אור הגנוז בחנוכה

ובספר הקדוש בני יששכר (חודש כסלו מאמר ב) העד העיד בנו 'שלשה עדים נאמנים' אשר יאמרו כי הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז.

רבו, על מאמר שאמרו חז"ל (שם) ראה הקב"ה האור שאינו כדאי להשתמש בו וגנוזו לצדיקים לעתיד לבא, והקשה היכן גנוזו, ואני אקצר דבריו וקושיותיו, ותוכן דבריו שאמר פירוש דברי רז"ל, שהתורה היא אור גדול, ומתחלה היה האור נגלה, ואחר כך גנוז הקב"ה, והיכן גנוז בתורה, גנוז והעלימו שאינו נגלה האור לטפשים ולאנשים בלתי שלימים, שהם אינם משיגים הנעלם, אבל הצדיקים החרדים לדברו ודורשי השם וחוקרים אותו כמטמונים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב, ד) אם תבקשנה ככסף וגו', אז עתיד לבוא עליהם האור, וזהו וגנוזו לצדיקים לעתיד לבוא, ר"ל שעתיד לבוא לצדיקים האור על ידי דרישתם את השי"ת על ידי התורה".

וראה מש"כ הבני יששכר (מאמרי כסלו מאמר ב' אות י"ג), "והנה כעת אבאר לך את אשר עם לבבי, האור הראשון היו מביטים בו מסוף העולם ועד סופו כמו שאמרו רז"ל (שם) וגנוזו הקב"ה לצדיקים, והיכן גנוז בתורה כמו שכתבו קדמונינו בעלי רוח הקודש, וכל מה שהאדם רואה בכל פעם דבר חדש בתורה הוא מהאור הגנוז, על כן נקראת התורה אור".

ועל כן חכם (בחכמת התורה) עדיף מנביא (ב"ב י"ב ע"א), כי על ידי התורה יתגלה לו אור הגנוז בכל פעם לכל אחד כפי עסקו ועמלו בתורה, ועל ידי אור הגנוז יכול להביט בכל פעם נסתרות מסוף העולם וכו', מה שאין כן הנביא לא בכל פעם תתגלה לו הנבואה, והנה לבעבור זה רואים הצדיקים ראייה רוחנית למרחוק גם בעולמות העליונים כל אחד כפי השגתו בתורה, וכפי מה שמשיג שם מאותו האור הראשון הגנוז.

מילי דמלכא

עדים נאמנים אשר הארת אור חנוכה הוא מבחינת אור הגנוז.

אור הגנוז הוא הארת הרצון העליון ולפי מה שכתבנו לעיל מדברי האר"י ז"ל שבעת ההדלקה מתעוררים הי"ג מידות העליונות, יתבאר היטב דברי רבותינו הקדושים, כי האור הגנוז היא הארת הרצון העליון אשר מאיר לנפשות ישראל בעת הזאת.

וענין זה נתבאר בספר הקדוש תפארת שלמה (לזאת חנוכה, ד"ה במס' כריתות): 'הנה הכוונה בהתחלת הבריאה להיות העולם מתנהג הנהגה למעלה מן הטבע רק הכל בדרך נס, אך מבחינת הצמצום נעשה בחינת הגבול. וכשראה שאין כדאי להשתמש בו רשעים גזזו לצדיקים לעתיד לבוא ונעשה אחר כך הנהגה טבעית וכו'.

ובן אמרו בגמרא (שבת כג, א) בחנוכה 'והיכן צונו', ומשני (דברים לב, ז) 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך'. הנה אין להבין תירוץ הזה, אמנם הנראה כי כתיב (שם) 'זכור ימות עולם' בחינת השפעה והיחוד בימות עולם זעיר אנפין ונוקבא (שם) 'בינו שנות דור ודור היא בינה 'שאל אביך ויגדך' זהו אבא, 'ויגדך' לשון המשכה 'זקניך' מעולם הזקנה י"ג תיקוני דיקנא. והוא ששאל 'והיכן צונו', מהיכן נוגע הציורי וההארה של

דבריו, והנך רואה ידידי דברי הקדוש שאמר שהארת המצוה נר חנוכה הוא מהארת אור הגנוז.

השני הוא המהר"ל מפראג וידוע שכל דבריו נאמרו ברוח הקודש, שכתב בספרו נר מצוה וז"ל: 'יש לך לדעת, כי ראוי היה זה שיהיה בכ"ה בכסליו שאז יצא האור לעולם, וידוע כי ג' חדשים שהם תשרי מרחשון כסליו אור של חמה מתמעט והולך תמיד, ומן תקופת מבת ואילך הולך ומוסיף האור, עד שבתקופת תמוז האור הוא בתוקף שלו, ומאז מתחיל לירד. אמנם האור העליון הוא אור ה' הקדים קודם תשרי, שהרי בכ"ה באלול נברא העולם וביום ראשון אמר הקב"ה יהי אור ויהי אור והוא אור העליון. ולפיכך התחדשות האור העליון לבא למקדש היה בכ"ה בכסליו, שזה היום מיוחד לו בפרט והוא אור המקדש, ומזה תבין גם כן כי ראוי שיהיה הדלקת נרות חנוכה בהתחלת האור, כי חנוכה בעצמו הוא התחלת האור, ויש לך להבין דברים אלו, עכ"ל.

השלישי הוא קדוש ה' הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זצוק"ל שאמר: 'ל"ו נרות של חנוכה הם כנגד ל"ו מסכתות שבש"ס, כי התורה אור, ואור הראשון שימש ל"ו שעות קודם שנגנז'.

וחתם הבני יששכר את דבריו (שם אות כא): 'הנה העדתי לך שלשה

כהמשך להם גם כן ימשכו המידות העליונות.

ובספה"ק בת עין (פרשת וישב) כתב בזה דברים נוקבים ונפלאים, וזל"ק: "ויהי כמשלש חדשים ויגד ליהודה לאמר זנתה תמר' וגו' (בראשית לח, כד-כו). הנה איתא בכתבי האר"י ז"ל^מד ש"עיקר סוף גמר החתימה היא בחנוכה. אם כן נוכל לומר שזה מרומז בפסוקים אלו על דרך זה, 'ויהי כמשלש חדשים', היינו מראש השנה עד חנוכה, שאז עיקר גמר חתימה.

על כן בא המקטרג על בני האדם, לפני בורא עולמים ברוך הוא, שהוא מרומז בתבנת יהודה [ראה בזוהר ח"א דף פ"ט ע"ב דאתון דשמיה (דשם הוי"ה) חקיקן ביה (בשם יהודה)]. לומר 'זנתה תמר כלתך', היינו כנסת ישראל שדמתה לתמר (סוכה מה,

המצות נר חנוכה. ומשני (שם) 'שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך'.

ג.

חנוכה זמן תשובה וגמר הימים הנוראים

בתבו רבותינו תלמידי הבעש"ט הקדוש שגם מי שלא שב בחודש תשרי כדבעי יוכל לשוב בתשובה שלימה עד יומי דחנוכה, כשבימים אלו תתקבל תפילתו לפני אדון כל, ויזכה למחילה סליחה וכפרה^מ.

ולפי זה יובן היטב מה שכתבנו לעיל מדברי האר"י ז"ל^ל שביומי דחנוכה נמשכים י"ג מידות של רחמים, כי כמו שבימי הרחמים בחודשי אלול ותשרי נמשכים המידות הללו, הנה כי כן בימי החנוכה שהם

מג. איתא בספה"ק זרע קודש (ליל ג' דחנוכה ד"ה בפסוק) "מצינו בספרים שהכתיבה בראש השנה והחתימה ביום הכיפורים, וגמר הדין בהושענא רבה, עם כל זה, אף שיוצאין הפתקין הנגזרים אין להם כח להתקיים עד חנוכה, אולי יתקן האדם מה שעיוות, נמצא שקדושת החג נמשך עד חנוכה, שאז רשות לקיים הפתקין".

ובספה"ק ליקוטי מוהר"ן (תניינא, תורה ז' אות י"א) כתב "וכן כל אחד כפי מה שזוכה לפעל בקשת סלח נא ביום הכפורים, כמו כן נעשה בחינת חנוכת הבית, בחינת חנוכה. נמצא שחנוכה נעשה על ידי סלח נא כנ"ל, ועל כן רמז משה רבנו, עליו השלום, צרוף חנוכה בפסוק (במדבר י"ד, י"ט) סלח נא, כי סלח נא לעון העם ה'זה כ'גדל ח'סדך ו'כאשר נ'שאתה וכו' הוא ראשי תבות חנוכה, כי חנכה נעשה על ידי סלח נא וכו' כנ"ל".

מד. הגה"ק ממונקאטש בספרו שער יששכר (מאמר ימי אורה אות ל"ז) כתב דבגמרא ומדרשים וזוה"ק וכתבי אריז"ל לא מצינו זה בשום מקום, ודבר זה נמסר בסוד ה' ליראיו המקובל איש מפי איש.

פירוש, מהמצות נר חנוכה שאנו מקיימים במצות רצונך הקדוש, היא ראייה מפורשת שאנחנו הולכים רק אחר רצונך, וחשוקים ודבוקים רק בך ולא ח"ו וכו', רק מה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצונך הוא רק מחמת הנ"ל.

הארת זאת חנוכה ממידת נוצר חסד – ונקה

והנה בכל הז' הימים הראשונים של ימי החנוכה נמשכים והולכים רחמים עליונים לבני ישראל, עד שביום השמיני נמשך מידת נוצר חסד ואיתה עימה נמשכים כל שאר המידות עד ונקה ומתייחדים שני המידות 'נוצר' ו'נקה' ונמשך מהם שפע רב ועצום^מ.

ויומתק לפי דברינו מה שכתב בספר הקדוש תפארת שלמה (קטע הראשון לזאת חנוכה), ונחקק מעט מדבריו 'הנה נוצר הוא רצון, כי זהו שנעשו הניסים ברצון הש"י ב"ה בלי שום טעם רק אשר רצה הקב"ה לעשות לנו הניסים הללו בזמן הזה כמו שהיה רצון הבורא ב"ה בתחלת בריאת העולם לברא את העולם בשביל בני"י ועל הרצון אין שייך

ב; שמות רבה לו, א), שהיא מכונה בשם כלה (פסיקתא רבתי פרשה ל"ז), זנתה וסרה ממך וכו' ויאמר יהודה, הוא הבורא ב"ה, 'הוציאוהו ותשרף' עבור זה.

'היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר', בהתנצלות של אמת, ששקר ענה השטן בזה שמקטרג על בני האדם שהמה דבוקים בגודל תשוקה לתאוות רעות, כי האמת הוא כך שרק 'לאיש אשר אלה לו אנכי הרה', פירוש, שאנחנו עמו דבוקים רק בבורא עולמים ב"ה שהוא מקור החסד, וגמטריא אל"ה ל"ו, ומה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ב"ה הוא רק מחמת רוב טרדת הזמן וטרדת הפרנסה ושאר מאורעות של בני האדם, אבל באמת בפנימיות הלב דבוקים אנחנו בגודל חיבה ותשוקה רק לבורא עולמים ב"ה.

ותאמר עוד לבורא עולמים ב"ה ראייה אמיתית לזה, 'הכר נא למי החתמת', מרמז על השמן של נרות חנוכה, שהיה חתם בחותמו של כהן גדול (שבת דף כא, ב), 'והפתיליים' מרמז על הפתילות של נר חנוכה, 'והמטה' מרמז על הכלי של נר חנוכה, כידוע כי תיבת המטה עם הכולל גימטריא כל"י.

מה. ראה בתפילה קודם הדלקת נר חנוכה בסידור הרש"ש (סידור היר"א מהדו' הגר"ש הדאיה ח"ג עמ' 449) בליל ח' יאמר "ועתה יתעורר התרין מזלין נוצר ונקה להזדווג ולעורר החמשה תיקונים הנשארים שהם לאלפים, נושא עון, ופשע, וחטאה, ונקה".

הארת י"ג מידות בימי החנוכה

מז

ועוד נתבאר ענין אור הגנוז בכלל שהוא הארת הרצון העליון, ואשר האור הזה מתנוצץ בימי החנוכה. כי ימי החנוכה הם כהמשך לימי הרחמים והרצון בחודש אלול ותשרי, ולכן גם בהם נמשכים המידות העליונות הללו.

ונסיים בסיום דבריו הקדושים של ספה"ק בת עין הנ"ל שכתב דברים נוראים כשכוונתו למעלה, ויאמר יהודה, הוא הבורא ב"ה, צדקה ממני. כביכול אני חייב בזה (ע' רש"י ז"ל), היינו הבורא ב"ה מודה להם שהמה צודקים, כי אני רואה שהאמת הוא שהמה דבקים רק בי, ומה שהמה עושים לפרקים נגד רצוני ח"ו, הוא רק מחמת כי על כן לא נתתיה לשלה בני, ר"ל תיבת של"ה מרמו על משיח צדקנו, כמאמר הכתוב (בראשית מט י) עד כי יבוא שילה, היינו מחמת שזה זמן רב שלא נתתי ומסרתי אותם לרועה נאמן הוא משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

שאלה למה עשה כך, כי כן רצה כי הוא מחסד עליון ב"ה שרצה להטיב לברואיו וברא את העולם בשבילם. הנה כי כן בכל עת ובכל שעה שעושה עמנו ניסים ונפלאות עד אין מספר הם גם כן בלי שום טעם ושאלה אם ראוי אם לא ראוי כי כך רצה'.

הקב"ה מתנהג בשני המידות

נמצא על פי המתבאר שיש ב' הנהגות, האחד על ידי המידות של זעיר אנפין, וזהו לפי מעשה האדם, הב' על ידי הרצון העליון, והוא ענין י"ג המידות העליונות שנתגלו למשה, אשר בזוהר הקדוש ובכתבי האר"י ז"ל נקראים מידות אלו בשם י"ג תיקוני דיקנא דאריך אנפין.

ונתבאר אשר ישנם עיתים מיוחדים אשר בהם מתנהג הקב"ה במידות הרחמים, כבחודש אלול ובחודש תשרי בראש השנה ויום הכיפורים.